

Tore Jan Nilsens betraktninger

Tore Jan Nilsen, født 11. mars 1937, døde 15. august 2010. Han ble medlem av OSS allerede i 1951. Tore var en ivrig klubbgjenger i OSS' gullalder på 50-70-tallet. Han var ute av klubben noen år på 80-90-tallet. De senere årene var han ofte å se i klubben, og interesserte seg da særlig i klubbens historie. Han gikk i gang med et ambisiøst prosjekt å registrere klubbens historie i et databasesystem i Access. Dette ble han dessverre ikke helt ferdig med, men klubben fikk sikre seg de dataene som var av interesse. Dessuten hadde han påbegynt en nedtegning av historier om personer han traff i sitt rike sjakkliv. En del av datoene som han har satt på personer er ikke nødvendigvis de reelle, men ment som en henvisning han skulle bruke videre i sitt databasesystem.

Alle formuleringer og karakteristikker er Tores egne subjektive. Noen ganger går han kanskje over streken, men Tore likte ofte å provosere med friske uttaleser.

Innhold

Krohn, Christian "Xan" Cornelius (1882-1959)	2
Storm Herseth (1897-1979).....	5
Fredrik M.C. Storm (1917-1962)	11
Tor Toresen (1895-1980).....	15
Knut Bøckman (1932-2008).....	17
Olsen, Willy Ludvig Martin (1930)	23
Johannessen, Svein (1937-2007)	28
Johannes Edberg (1875-1953).....	31
Jan Ivar Svenneby (1936-)	31
Falk-Kiil, Odmund (1925-1975).....	32
Foss, Sverre (1909-1947).....	33
Haugestøl, Sverre "Tollboden" (-1974).....	34
Varner, Jan (-1985).....	35
Hennig, Lars Daae (1910-1943)	36
En ikke-atypisk klubbkveld i Bogstadveien.	38

Krohn, Christian "Xan" Cornelius (1882-1959)

Det er all grunn til å anta at lille *Christian* så dagens lys den 15. junidagen i 1882 i Bergen. For ham, som for mange andre bergensere, ble det ikke fart på sakene før han flyttet til Oslo. Det var ikke sjakkspiller han først og fremst ville bli, men kunstmaler. I tur og uorden ble han elev ved: Statens håndverks- og kunstindustriskole (SHKS) i Oslo, Akademi Hollosy i München, Akademie Colarossi i Paris, Akademi Vitte og akademiet i Petrograd. Det er mulig han først traff sin senere kone *Julie* på Hollosy, der også hun har vært elev. Den én måned eldre *Julie* var født i Kursk, som den gang var et guvernement i Russland. (Pussig navn forresten på en pike født i juni!) Hun hadde vært elev av kunstakademiet i Kijev (Kiev) og av Schrader Welgen i Italia.

I 1914 fikk de begge sønnen *Oleg*; det er blitt sagt at det skjedde i Russland. Det kan ha vært i Moskva på den tiden *Julie* studerte bysantinsk fresko der. *Christian* skal ved to anledninger ha drevet malerskole både i Kiev og Moskva, men forsøk på stedfesting vil bli noe spekulativt. Når og hvor de giftet seg sier mine kilder heller ikke noe om.

Krohn' kone *Julie* skulle bli en produktiv naturalistisk malerinne under navnet *Julie de Holmberg Krohn* (1882-1956) Som sin mann besøkte *Julie* mange land: Egypt, Hellas, Marokko og Spania i tillegg til sine elevår ved flere kunstakademier. Om og evt. hvor ofte med *Christian* er ukjent. I april 1934 stilte hun ut på *Den norske utstilling* i Riga. Hun har også vært utstilt på Nasjonalgalleriet i Oslo. Mange av hennes bilder er mellomstore stilleben (frukt og blomster) i olje på lerret eller plate og omsettes fremdeles (år 2008) av norske auksjonshus.

I 1917 under den russiske omveltningen fant *Krohn*-ene det nødvendig å trekke seg tilbake - langt tilbake. Omstendighetene er ikke kjent, men under kaotiske forhold forsvant den 3-årige *Oleg*. Foreldrene kommer seg samme år til Oslo, og frykter nok at sønnen kan være borte for godt. *Christian* søker umiddelbart trøst i et medlemskap i Christiania Schakselskap (CS). Det selv etter at han har forstått at den 2 år yngre klubben ikke er oppkalt etter ham. Han hadde atelierleilighet på Schesteds pl. 4. Senere flyttet han (og fruene?) til Vibesgt. 29. Det var naturligvis først spesielt praktisk i årene etter 1952, da OSS etablerte seg nærmest *tvers-over-gaten*.

Sønnen *Oleg* var ikke borte for godt. Etter mange år står *Oleg* utenfor døren til leiligheten. Det skal ha vært Røde Kors, som hadde kommet over gutten, og fått ham "hjem" til Norge. På få år utviklet han seg til en kraftig plugg. Det overrasket neppe noen at også han ble kunstmaler. *André Bjerke* har i tidsskriftet "Farmand" omtalt *Oleg* og hans fascinerende bilde av et stort øye. Jeg mener det sto at det hadde gått dukken i en brann.

I 1940 ble også Oleg medlem av OSS. Han var antagelig involvert i s.k. illegalt virksomhet under Vk2. Ved en tysk rassa i 1944 til foreldrenes leilighet (i Vibesgt. ?) forsøker Oleg å komme seg unna ved å løpe ned baktrappen, men ble skutt og drept i trappehuset.

Maleren Krohn må som ung hatt lopper i blodet; han besøkte Nord-Afrika - Tunis og Marokko - såvel som India, Kina og Japan.

I Damstredet i Oslo drev han malerskole for mange elever. Han var viseformann i Bildende Kunst-neres Landsforening. Her er det store problemer med kronologien. Han sløste aldri farger med å datere sine bilder. Penger hadde han et nærmest ikke-forhold til. Var det mulig betalte han med et maleri. OSS har flere av hans bilder, mottatt istedenfor medlemskontingent. Ved en anledning skal han ha tilskrevet Oslo Sporveier og spurt om det var mulig å få et "årskort" eller tilsvarende mot ett eller flere malerier. Antagelig fånyttet! Maleriene var så vidt jeg vet aldri pastose, og han sparte noe farge ved å undertegne sine utallige bilder med "Xan Krohn".

Ved en anledning i mellomkrigsårene foreslo *Jørgen Saurén* på et styremøte at klubben skulle selge noen av sine malerier. Det var på en tid med spesielt dårlig økonomi pga. et større underslag. Forslaget fikk full tilslutning, men om det ble realisert vet jeg ikke, I 1938 ga *Krohn* OSS et maleri til utlodding. Det kan ha vært det samme som på vårparten 1939 ble politianmeldt som stjålet.

I klubben ytterrom (B30) hang det i alle år midt på vestveggen et noe større Xan-bilde i sort ramme. Det var (og er) i høydeforformat, og viser to sterkt forenklede sjakkspillere bøyd over et 5x3-felts Brett med kun én bonde. Jeg antar at jeg beundret maleriet minst 5 min. ved hvert klubb-besøk - det ble noen timer tilsammen. Bildet henger idag (2009) i Bøckman-salen ved døren til det kombinerte kontor og tekjøkken. Dessverre er et større kromgrønt felt blitt sterkt beskadiget. På salens østvegg henger et større maleri (200x110 cm; bxh). Det viser syv kjente klubbmedlemmer sittende ved et langbord, mens tre står og ser på. Et dobbeltportrett (90x100 cm) på vestveggen viser en av klubbens prominente organisatorer - også ryggvendt. I et ved siden av har Xan med triste gråfarger leflet med kubismen. Det var nok et engansforsøk.

En gang - det kan ha vært på 80-tallet - befant jeg meg i et auksjonslokale og bød på et aktmaleri av *Krohn*. Det var noe glørete og påtrengende i fargene, så hadde det ikke vært for at det var en Xan ...! Budene gikk tregt - mange var nok i følge med sin kone. Sidemannen lener seg over og spør lavt:

«Er han kjent?» Jeg ønsket ingen ny budgiver, og svarte meget kort:

«Iallefall av meg!»

Kjent og kjent; jeg vil tro *Krohn's* malerier henger i flere tusen norske hjem. Men aktmaleriet ble ikke mitt.

Forfatteren Krohn. I 1950 ga Gyldendal Norsk Forlag ut Krohn's "EN VAGABONDS VAND-RING PÅ JORDEN". Som i sine malerier benytter han her *fornavnet* Xan. Boken, som er på 182 sider, er illustrert med 24 enkle strektegninger. Hovedpersonen Potkin beveger seg raskt over flere kontinenter, men det er umulig å vite hva som er Krohn og hvor mye som er fabuleringer. Besøket på den berømte sjakk-kafeén Regencen i Paris er vel mest det siste.

P.S! La det være nevnt at boktittelen er en uheldig overpresisering à la "ridende rytter til hest". Vaga står for omstreifer (en som vandrer), og bond står for jord (jmf. bondering).

Sjakkspilleren Krohn ble tidlig mer enn habil. I 1936 ble han Oslo-mester i lynsjakk. Jeg vet ikke hvilke størrelser som ellers deltok, men *Storm Herseth* ble regulær mester det året. Selv hadde jeg liten kontakt med den stillferdige *Krohn*. Utstrakt reisevirksomhet i forbindelse med plikttjenste for kong Olav holdt meg dessverre borte fra klubben i 18 måneder fra januar 1957. Det var disse årene det gikk mot slutten for den gamle vagabond. TJJN aug. 2009.

Storm Herseth (1897-1979)

Etter noen år fra 1914 å ha vært medlem av Fredriksstad Schakselskap* flyttet *Storm Herseth* nordover til Kristiania. Det var jo urolige tider i Europa, men om det var for å komme seg på større avstand fra det som foregikk lengre sydpå, eller for lettere å kunne studere medisin er det for sent å spørre ham om nå. Min påstand er at det var for å kunne spille sjakk på et høyere nivå. Okke som (dvs. uansett): La meg med noen få velvalgte ord fortelle litt av det jeg vet om en som i sin tid satte preg på sjakkmiljøet i Oslo og ikke minst i vår klubb.

Jeg hørte aldri *Herseth* noengang nevne at han var fra plankebyen Fredrik(s)stad, som først fra 1919 har ligget i Østfold fylke. Det er ingen grunn til å tro at han fant det provinsielt ubehagelig, men en eventuell skjemmende dialekt hadde han isåfall kvittet seg med. *Herseth* var (egentlig) født i Tønsberg, men bodde allerede før århundreskiftet 1900/01 med sin far Ragnvald (bankchef i Handelsbank), mor Ad.le (!), bror Odd (1896-) og søster Ad.le G. (1898-) i Fredrik(s)stad. Som mor Ad.le var den 23 år gamle tjenestepiken Anna fra Glemminge, og da den andre tjenestepiken (22-årige Elise) var fra Fredrikshald (kalt Halden fra 1927), er det lite sannsynlig at den lille *Storm* unngikk å bli språklig skadelidende. Det kan være *Herseth* ble noe maskestram, når han hørte noen, som uforskyldt var havnet i en lett vunnet stilling, hevde at resten er *plankekjøring*. Men det kan godt være noe jeg nå i ettertidens diffuse lys innbiller meg.

* Stiftet 21. januar 1903; kalles nå Fredrikstad Sjakklubb.

Den 6. juni 1917 ble *Storm Herseth* av klubbstyret innvilget sitt *1. medlemskap* i vårt dahetende Christiania Schakselskap (CS). Han oppga da (ikke *ga opp*) å være student, bosatt i Skovveien 5 på Frogner. Halvårskontingenten var kr. 6, men i tillegg måtte han for 1. halvår 1918 ut med kr. 2 for *brændsel*.

Fra et heller ynkelig resultat i høstturneringen samme år, han delte 6-7 plass i klasse 2 (den nest øverste), gikk det raskt fremover. Allerede i vårturneringen året etter vant han B-gruppen i klassen, og i Jubileumsturneringen (CS's 25-års) om høsten kom han på 4-5 plass i øverste klasse.

I Landsturneringen 1921 i Bergen vant *Herseth* klasse 1. I Kristiania i 1923 spilte han i mester-klassen og ble nr. 2. Samme plassering fikk han i 1929 i Drammen.

Hvor lenge medlemskapet fra 1917 varte har det foreløpig ikke vært mulig å bringe på det rene, da mye klubbens arkivmateriale er makulert, men på slutten av året 1930 var *Herseth*

ikke medlem av CS. Det er ikke usannsynlig at han i noen år hadde befunnet seg nordpå i plikttjeneste som ung lege.

Styreverv. Den 18. august 1928 ble lungelegen *Herseth* valgt til sekretær i Norsk Schakforbund (1914-1945)*, tross for sine *reseptable* skriveferdigheter. Det skjedde under presidenten *Olaf Smedal* (1887-1946)!! - medlem av CS fra 1903. *Herseth* ble gjenvalgt av generalforsamlingen 4. august 1929. Etter dessuten å ha vært forbundets varamann 1935-38, ble han i 1938 ansett kvalifisert som sekretær i vår klubb, som nå het Oslo Schakselskap (OS). Han ble valgt uten kjent motkandidat. Hovedstaden hadde i 1925 kastet navnet Kristiania på danskebåten, og vår sjakkklubb hadde lojalt fulgt opp, men beholdt "etternavnet".

* Skiftet i 1945 (etter VK1) navn til Norges Sjakkforbund (NSF).

Den 1. januar 1931 ble *Herseth* innvilget det som antas å være hans 2. *medlemskap* i OS. Det varte i 5 måneder - til 30. mai samme år.

Etter kort tid som ikke-medlem, fant han allerede den 20. september 1932 igjen å måtte melde seg inn til sitt antatt 3. *medlemskap* i OS.* Denne gang varte medlemskapet helt til 30. juni det herrefolkets år **1943**. *Herseth* var ikke alene om ikke å være overvettets begeistret for det nye klubbstyret, som etter tysk påtrykk hadde etablert seg den 15. november 1942. Da var det minst 27 medlemmer som brått ikke hadde tid, lyst eller råd til å forsøke å spille sjakk. Og i 1943 var det 32.**

Den avsatte, meget respekterte formann *Valentin Voss Haasted* (1901-1953) ble gjeninnsatt ved første anledning, den 31. mai 1945.

* Det kan være at han var rammet av en nervelidelse som bevirker en uutholdelig kløe eller kribling i fingrene, noe tilsvarende det som visstnok rammer lommetyver, som har hatt et kortere eller lengre ufrivillig opphold fra faget.

** Tannlegen og idrettsmannen *Ragnvald Helsing* (1894-1943) + begrunnet sin utmeldelse i brev 27. mai: «Jeg er for tiden helt uten interesse for sjakk!». *Helsing* var ennå ikke 50 år, og hadde vært medlem fra 31. januar 1917 (ikke nødvendigvis kontinuerlig). Klubbkasserer var han i 1917 (!) og 1924.

Sine beste sjakkresultater hadde *Storm Herseth* før krigen (VK2). I Landsturneringen i Hamar 1934 kom han igjen på den hederlige, men forsmadelige 2. plass. *Knut Bøckman* (1932-2008)!! skal ha fortalt at *Herseth* deltok i 1935, da hans store rival *Jørgen Saurén* (1904-1976) ble norgesmester for første og siste gang. By-historikeren, sjakkskribenten *Sigurd Heiestad* (1901-1953) lå an til å ta mesterskapet, men ryktet sier at *Herseth* i sitt parti mot *Saurén* (i siste runde?) demonstrativt *bukket* dronningen for at den mindre populære *Heiestad* (medlem av Odin 1920-1924) ikke skulle vinne. Det ble slik at den som "alle" anså

som den større sjakkspilleren, aldri fikk det gjeveste mesterskap. Skjønt mester og mester, s.k. Oslo-mester ble *Herseth* både i 1935 og 36. En god plassering i det kretsmesterskapet som sjargongmessig kalles Oslo-mesterskap kan ofte være mer meritterende enn en tilsvarende i en Landsturnering, ved at den siste ofte er lagt til et sted langt fra det store sjakk-kraft-sentrum. Et *Oslo- og omegn-mesterskap* derimot avholdes tradisjonelt i hovedstaden.

I 1938 var *Herseth* anmeldt (datidens formulering) til Nordisk Turnering i Ørebro - i landslagsklassen. Hvorvidt han deltok og et evt. resultat er f.t. ikke kjent. (En kontakt med svenskene kan kanskje være verdt et forsøk, for å bringe det på det rene.)

Når *Herseth* etter krigen (VK2) igjen ble OSS-medlem er ikke godt å vite, *takket være* en tidligere formanns autonome "ryddesans", men i 1949 deltok *Herseth* i Landsturneringen i hoved-staden (han ble nr. 3 i mesterklassen). Det er vel å formode at han da representerte oss (OSS).

Under Landsturneringen 1952 i Skien deltok *Storm Herseth* og jeg. Jeg, som 15-åring i junior-klassen, med et resultat det verken bør snakkes høyt eller lavt om. *Herseth* hadde da "opparbeidet" seg permanent spilleforbud i klassen, pga. for høy alder. Han *kan* ha deltatt i mesterklassen. Det som har festet meg best i minnet er lynsjakken ved turneringens slutt. Vi spilte i den store Odd-hallen. Alle vekselvis i en gruppe, og det ble benyttet ett ur! En spesiell klokke som sa pling ved hjelp av en liten hammer, og jeg tror den var stilt på 10 sekunder mellom slagene.

Halvveis i turneringen hadde jeg den tvilsomme fornøyelse av å møte med-medlemmet *Herseth*. Det som gjorde det til en tvilsom fornøyelse var at han var ekstremt treg med å utføre sine trekk. Konsekvent benyttet han sin egen pluss halvparten av min tid før han satte fingrene i bevegelse. Ung og beskjeden som jeg *var*, fant jeg det vanskelig påpeke at denne gamle mannen tilranet seg 3/4 av tiden. Han kunne vel ha vært rundt 45 år. I sin storrutete skreddersydde dress med vest med klokkekjede, og ikke minst med sitt kjølige nærmest demoniske blikk gjennom eller over sine 8-kantede lave briller, var han et heller skremmende bekjentskap. (Det var ingen som herset med *Herseth*!) Denne høye, noe magre elegantier var naturligvis fullstendig upåvirket av at det var juli med sol og sommervarme. På enkelte kunne *Herseth* kanskje virke noe reservert eller arrogant, men han gjorde aldri krav på å være blærete - den ros skal han ha!

I Landsturneringen 1953 i Fredrikstad ble *Herseth* igjen nr. 2. Denne gang også i lynsjakk.

På 50- og 60-tallet var *Herseth* en hyppig gjest i klubben. Han spilte mye 5-minutters lyn, men hadde en lei tendens til etter sitt trekk å glemme å slå på klokken. Påtagelig oftere, hvis han var i tvil om trekkets godhet. Var *Svein Johannessen* (1937-2008)!! tilstede - og det var han ofte som mot- eller bakspiller - lød stadig hans påminnelse: «Klåkk dåkk!» *Svein*

opparbeidet seg naturligvis en høy stjerne hos "dåkk". Så vidt jeg eridrer ble ingen på den tiden omtalt med kun fornavn. Unntaket var *Svein*. For det første var han svært ung både i alder og oppførsel, da han ble medlem, for det andre hadde klubbinspektøren, frisør *Magne Ingvar Johannesen* (1915-1979) for lengst lagt beslag på etternavnet. (Uttalemessig var det dengang meget vanskelig å differensiere mellom en og to s-er.)

Den 29. mai 1962 ble *Herseth* medlem av klubbens 1. råd, og som rådsmedlem i 1979 er det den (foreløpig!) siste referanse til "dåker'n".

Engang på 1970-tallet var neste gang jeg møtte *Storm Herseth* over brettet. En stille klubbkveld ble jeg utfordret til noen 5-minutters lynpartier. På den tiden var det i OSS et begrep som "alle" måtte forholde seg til, nemlig *strengt spill*. Det gikk i all enkelhet ut på at en berørt brikke måtte flyttes - så sant det var mulig! Da det var vanlig å spille med en symbolsk innsats, f.eks. kr 1 pr. spill, var det absolutt nødvendig med *strengt spill* for at romtemperaturen skulle kunne holdes på et akseptabelt nivå. *Herseth* var en FIDE-utnevnt internasjonal dommer (IA), så det var ingen grunn til å vente eller tillate noe regelbrudd av ham på området.

Det tok ikke lang tid før *Herseth* innså at han var i ferd med å begå en bukk. Han satte brikken ned igjen - det var tillatt, men da han omsider uanfektet flyttet en annen brikke, var det på tide å protestere. Hvilket jeg gjorde, men til ingen nytte. Et par partier senere var det samme iferd med å skje. Mens hans brikke fremdeles var i luften, var jeg raskt ute med å påpeke:

«Nå har du iallefall tatt i brikken!» Det er vel nesten unødvendig å fortelle at jeg heller ikke denne gangen kom noen vei. *Herseth* var dommer og jury - og det var ingen vitner. Jeg kan ikke erindre at jeg senere bevilget ham flere partier.

Herseth var en autoritet på tårnsluttspill*. På klubbens medlemsmøter demonstrerte han ofte og gjerne sine egne (og andres) sluttspillkunster.

* For ev. dårlig skodde: Tårn er de fire brikkene som ved spilllets begynnelse står på hvert sitt hjørnefelt.

Jeg kjenner kun til 3 unntak:

- Ett eller to tårn er gitt i forgave
- Random sjakk (en moderne forbedring av sjakkspillet)
- Nabobrettet har stått svært nært, og naboen, som har tapt et tårn, har *lånt* et for å kunne rokere.

Legen Herseth og "dass besuch". Opprinnelsen til uttrykket "*på egen tid*" må tillegges *Herseth*. Det stammer fra 5-minutters lynsjakk, når motspiller under spillet hadde behov for et toalettbesøk, og ønsket at klokken(e) ble stoppet. *Herseth* var ikke urolog* og hadde ingen - verken medisinsk eller annen - forståelse for anmodningen om å stoppe også motstanderens klokke, når han (*Herseth*) hadde utført sitt trekk. Det ble vel allikevel gjort!?

Apropos toalettbesøk, et yngre medlem fortalte engang fra en samtale han hadde overhørt mellom *Herseth* og gynekologen *Odmund Falck-Kiil* (1925-1975) . Ingen av legene var klar over at det befant seg en i det ene av de to kabinetter.

Falck-K.: «Hvordan gikk det med den pasienten jeg sendte deg for en tid siden?»

Herseth: «Hu daua kort etter!»

Falck-K.: «Jasså! Nei, sier'u det! Ha! Ha!» Stor munterhet hos begge.

Falck-K. var nordfra og *Herseth* hadde tilbrakt noen tid langt i nord; ingen annen forklaring følger!

* Den som er oppnevnt til å stagge hissige elementer fra å gå over streken - dvs. 8.-raden for hvitspilleren.

Norgesmester Herseth. På 50-tallet var de fleste medlemmene kjent med at *Herseth* engang hadde vært norgesmester - i bridge! Kortspill var ikke et tema i OSS, men Knut Bøckman (1932-2008) fortalte *noen ganger* at han etter et klubbeseøk hadde spasert til byen (les sentrum) sammen med *Herseth*, hvorved denne hadde sagt at han anså sjakk som et *finere* spill enn bridge - noe *Bøckman* naturligvis aldri hadde vært i tvil om at det var. Noe provokativt repliserte jeg hver gang at jeg anså sjakk som en god nummer to - etter *poker*. Og ble møtt med det samme (eg. et nytt) overbærende smil.

La meg her benytte høvet til å fortelle at da jeg en *kort* tid i 1957 var stasjonert på marinebasen Haakonvern, besøkte jeg Bergen Sjakklubb et par ganger. I det ene av klubbens to rom var det kun en håndfull tilstede. Men i det andre var det mere liv - der satt flere av medlemmene og spilte bridge!!

Politikeren Herseth. Formann *Knut Bøckman* ble ofte oppgitt over *Herseth's* politiske synspunk-ter. Begge var erklært konservative, men formannen mente at *Herseth* mest var til skade for Høyre-"rørsla".

Det var spesielt to forhold *Herseth* var sterkt opptatt av. *Det ene* var den stadige skjermbildejakten på tuberkuløse med båt langs vestlandskysten og nordover. Kostbart sløseri og fullstendig unødvendig, nå som tuberkulose på det nærmeste var utryddet, hevdet lungespesialisten. *Det andre* var Statens dyre og lite effektive telefonmonopol. Det er ikke umulig at *Herseth* hadde dårlige erfaringer med bruk av rikstelefon under turnustjeneste

nordpå, men dagens d.f. privatmonopol med årlige milliardoverskudd ville neppe begeistret ham.

Epilog. I 1974 ble *Storm Herseth* utnevnt til livsvarig medlem av Oslo Schakselskap. Hvis han fremdeles lever, må han være klubbens desidert eldste medlem med en alder godt over 110 år!* Jeg har ikke sett ham de siste år - i løpet av mitt nye re-medlemskap. Men han kan jo ha blitt dårlig tilbeins.

* Forutsatt at han ikke har meldt seg ut. (Tillates livsvarige medlemmer å melde seg ut?)

TJN (mai 2009)

Fredrik M.C. Storm (1917-1962)

Den 4. januar 1934 fikk stud. real. *Fredrik M.C. Storm* sitt formodentlig første medlemskap i Oslo Schakselskap (OS/OSS), som den gang hadde sine klubblokaler i *Ingeniørenes Hus* i Kronprinsensgt. (rett sydvest for Victoria Terrasse). Han oppga å bo sentralt i høyden, dvs. i 4. etasje i Tullinsgt. 4, oppgang 1. (Oppgangen ble nok også benyttet ned.) At det ikke var heis i huset var ham neppe noen stor ulempe, for *Storm* kan huskes fra 50-tallet som ganske kortvokst, livlig og lett. Han skulle bli et populært, tilstedeværende medlem, og respektert både som seriøs spiller og komponist av sjakkproblemer.

En tid hadde *Storm* adressen Huitfeldtsgt. 5, også der i 4. etasje. Men, i de fleste år delte han et rom med *Jørgen Saurén* (1900-1976) i et pensjonat på Frogner. *Saurén* hadde opprinnelig latt ham overnatte i et knipetak. Knipetaket, som nok hadde sin basis i bolignød og/eller dårlig økonomi, skulle vise seg å vare. Selv lenge etter at det hadde *skjært seg* mellom den pertentlige *Storm* og samaritanen. (Se omtalen av *Saurén*.)

Den artige formuleringen at det var *Storm* som lærte *Svein Johannessen* (1937-2007) å *sykle* da denne kom til Oslo (og OSS) fra Mjøndalen på midten av 50-tallet, er blitt gjentatt av mange gjennom årene. (Noen kan feilaktig ha trodd at det var for at hovedstadtrafikken skulle *ta hånd om* en kommende farlig konkurrent, men *Storm* var verken utspekulert eller ondskapsfull.)

Styreverv. Allerede i 1937 ble *Storm* valgt til OSS' bibliotekar, som han var i alle (?) år til utgangen av 1942. Da sa han takk for seg med bakgrunn i klubbens nye nazistiske styre under overkonduktør formann *Georg Christiansen* (1890-1961). *Storm* var tilbake i klubben og biblioteket i 1945 (etter VK2). I 1955 var han en kort tid sekretær i Norges Sjakkforbund under president *Ragnar Fossum* (1900-1962). Det kan se ut som om det var noe som skar seg, for han ble ganske fort erstattet av *Odd Flater* (1932-1983), som den gang var medlem av Sjakklaget Norrøna (etb. 1929).

Den 29. mai 1962 ble *Storm* medlem av Oslo Schakselskaps 1. råd.

Turneringsspilleren. I 1934 - i sitt innmeldingsår - stilte *Storm* i OSS's høstturnering i kl. 4, og kom på 5. plass. Kort tid etter, i vårturneringen 1935, tok han 1. plass i samme klasse. Senere på sommeren, i Landsturneringen i Sandefjord (der *Jørgen Saurén* (1900-1976)!+ ble norgesmester), ble han i nr. 2 i kl. 2. Neste (i databasen registrerte) resultat kom under klubbmesterskapet høsten 1941. Det var for *Storm* nye tider - også på brettet. Tilsammen deltok 51 av medlemmene, og i kl. M tok han førsteplassen - og *krisekaka*. I frigjøringsåret 1945 var *Storm* tilbake med en delt 5-6.-plass etter klubbmesterskapet. Jeg vet ikke om det var en rekord, men 71 deltok i turneringen(e).

Begynnelsen av 1950-tallet var spesielt gode år for *Storm*:

- 1951 - Oslo-mester (var det på vårparten?)
- Landsturneringen i Stavanger; nr. 8 i Landslagsklassen
 - OSS's klubbmesterskap om høsten; nr. 2 i M(esterklassen)
- 1952 - Landsturneringen i Skien; nr. 2 i Landslagsklassen.*

* Bak *Olaf Barda* (1909-1971) fra OSS, men foran *Ernst Rojahn* (1909-1964), *Erik Madsen* (1933-1955) fra Fredrikstad

SK, *Einar Haave* (1908-1962) fra Stavanger SK og *Aage Vestøl* (1922-2008) fra OSS . Bare for å ha nevnt noen av hans

mer kjente motstandere.

Storm var ingen "copy-cat". At *Storm* under årene skulle utvikle seg til *klubbens største original* (gjennom tidene?), må tas som *uflaks* - eller kanskje *flaks* - for mange av *aspirantene*, som derved havnet noe i skyggen. Etter at en slik aspirant hadde lagt inn årene for godt, skal *Storm* ha beklaget det sterkt med sin udødelige replikk:

«Det er ingen originaler igjen i klubben!» (Antagelig sagt uten selveksponeringsbaktanke.)

Storm og mat 1. Selv om den ugifte *Storm* ved flere anledninger nevnte sin venninne Ingeborg, var det nok *så-som-så* med hjemmelagd mat. Han fortalte engang fra et av sine middagsbesøk på Hotel Viking (lå den gang nær den dahetende Østbanestasjonen). Ved et bord ikke langt unna satt to amerikanere og moret seg over *Storms* europeiske bordmanerer, noe denne fort oppfattet av deres kommentarer seg imellom. De trodde nok ikke at den innfødte forsto amerikansk, mente *Storm*. Han ville ikke la det passere, og tok kontakt. Åpnet med å forklare at *han tilhørte en gammel kulturnasjon*. Å unnlate å kutte opp all maten (steken, eller hva det nå var) først, var for at maten skulle holde seg lengst mulig varm. Det er vel ikke trolig at de *hurtig-i-seg-gaflende* cowboyetterkommerne tok poenget (min kommentar), men *Storm* kunne opplyse at de skiltes i all fordragelighet.

Storm og mat 2. *Storm* likte å reise. Spesielt begeistret var han for Italia. Der slapp han å bli tilbudt kokte poteter, noe han avskydde. Han tok sterkt avstand fra dem i det høye nord, som mente at potetene hørte til sydfruktene.

Ved en anledning var vi 20 stykker fra OSS til match mot Örebro Schaksällskap*. Avslutnings-dagen hadde Örebro by invitert samtlige spillere og ledere til festmiddag. Vi satt ved store langbord, og jeg hadde havnet ved siden av *Storm*. Steken var brakt rundt, og da

potetene kom hadde Storm forsynt seg med to små. Noen av oss så forundret på hverandre. Jeg kunne ikke dy meg fra å spørre:

«Har du begynt å spise kokte poteter, *Storm*?»

I en oppgitt og sterkt irritert tone kom forklaringen:

«Jeg kunne jo ikke vite sikkert om vi ville få grønnsaker.» Og *Storm* la til:

«Hadde bare ikke potetene kommet først!» Potetene ble naturligvis liggende urørt.

Middagen var lite å skryte av, men det hindret ikke reiselederen, vår alltid korrekte, men for anledningen uærlige, formann *Ragnar Fossum* fra å benytte uttrykket *dette luculliske måltid* i sin takketale for maten. Talen forsterket nok svenskene overbevisning om at gjestene fra det fattigere naboland ikke var så godt vant.

* Pinsen 1949 hadde svenskene vært med 20 mann i Oslo. OSS hadde vunnet 23-17. Returmatchen i Örebro året etter, ga

det samme resultat. Nemlig 17-23, hvis vi nevner hjemmelagets poenghøst først. De høye poengtallene kan tyde på at det ble spilt dobbeltrunder ved begge anledninger. Dette var før min tid, så jeg husker det kun vagt.

Storm og mat 3. Det var faktisk noe som for *Storm* var verre enn kokte poteter - nemlig brun saus. En gang på slutten av 50-tallet hadde vi (som også andre klubber) mottatt en innbydelse til en mindre høytidelig individuell turnering, som skulle finne sted i *dalom* et sted. Jeg fikk av formannen *Bøckman* (1932-2008) det ærefulle oppdrag* å henge A4-arket på oppslagstavlen i ytterrommet. Programmet var kort beskrevet, og siden det også sto en linje om et middagstilbud, benyttet jeg høvet: Rett under tilføyde jeg sirlig --- *med poteter og brun saus*. Så var det bare å vente spent på reaksjonen, for *Storm* var i lokalet. Etter et kvarters tid kom det et høyt utbrudd ved oppslaget. *Storm*, som øyeblikkelig hadde forstått hvem målgruppen for tilføyelsen var, fant det kun morsomt - og gliste bredere enn på lang tid.

* *Bøckman* var en mester i kunsten å delegere, slik at det bestandig virket som å motta en hedersbevisning.

Storm og kryssord. Ikke bare var *Storm* en ivrig x-ordløser, han var en racer. Han skal ikke ha hatt store problemer med Aftenpostens minste på lørdager, den som ble betraktet som den vanskeligste. Han fortalte at han rutinemessig gikk runden til avisen med løsninger - for å spare porto. Et eksempel på at det var mange, og at økonomien kunne vært bedre.

Bakspiller(e). En tid var *Storm* sammen med *Hans Witzel* (1900-1953) to av klubbens mest trofaste sidebakspillere. En sidebakspiller satt ved bordenden, hvor det kunne være plass til

en 2-3 stykker. Et krav om *fordel-av-klokken* (å kunne se urskivene) ble sjelden eller aldri etterkommet.

Den opprinnelig tyske *Witzel*, oppga å være bokhandlermedhjelper da han var medlem fra 11. januar 1922 til 30. juni 1926. Denne stille eks-tyskeren, som var medlem igjen på 1950-tallet, hadde utviklet et signalsystem, som til sitt bruk var vesentlig mere anvendbart enn både Morse's berømte oppfinnelse og telgrafverkens gamle semaforeringsmaster. En spiller, som oppebar *Witzel's* gunst, kunne trekke fordel av systemet, som gikk ut på at hvis det enten forelå et spesielt godt trekk (eller en alvorlig trussel) i stillingen, kunne dette forsiktig formidles til den noe svakere brikkeflytter ved et lite spark på leggen*.

Storm derimot var kun den nøkterne iakttaker. Han hadde ofte tilgjengelig sitt vide medisinske prøveglass med stett. Ble det utført særdeles dårlige trekk, hvorved en stilling ble *satt bort*, kunne *Storm* oppgitt reise seg for å sette kursen mot toalettet, og si med ettertrykk:

«Nå må jeg ha vann!»

* Systemet ble etter hvert så godt kjent, at da spillebordene på 2000-tallet ble skiftet ut, ble det sørget for at de nye bordene

var utført med heldekkende sideplater istedenfor de bein, som er en forutsetning for at *Witzel*-systemet skal fungere.

Bakspill-addendum. Det er kanskje her på sin plass å gjengi den artige historien om den kjente utenlandske storspilleren (SS) som spilte et matchparti sjakk mot en noe svakere motstander. SS hadde gjort en brøler så stor at partiet var klart tapt ved at det opplagte svartrekk ble spilt. Nå hadde det seg slik at motstanderen hadde en *makker* - en sidebakspiller, som ikke bare kjente til *Witzel*-systemet, men også hadde tatt det i bruk. SS, som hadde oppdaget det og irritert seg, så ingen annen utvei enn å prøve å benytte seg av sin oppdagelse. Da motspilleren løftet hånden for å utføre det drepende trekk, ga SS ham et advarende spark på leggen. Nølende ble hånden trukket tilbake, og det ble tenkt igjen. Da det samme hadde gjentatt seg to ganger til, ble det spilt et annet trekk. Da motstanderen noe senere hadde tapt partiet, spurte makkeren hvorfor han ikke hadde gjort det opplagte vinsttekket. Svaret: «Det var noen som sparket meg på leggen!» fikk SS til å sprette opp fra stolen med: «Det er uhørt - slik oppførsel vil jeg ha meg frabedt! Det blir ikke flere partier med meg!» TJN (mai 2009)

Tor Toresen (1895-1980)

Den 24. november 1947 ble skredder *Toresen* medlem av Oslo Schakselskap. Da jeg som 16-åring i 1953 for første gang møtte ham i de nye lokalene i Bogstadveien, var han en hyppig og populær gjest i klubben. Den 58 årige *Toresen* var da innehaver av en større damekonfeksjonsforretning. Den lå i 2. etasje i en eldre gård i Brogaten (den senere Brugata), rett øst og ned fra Storgaten. Han deltok antagelig ikke i turneringer - var nok tilfreds med sine kaffepartier i ytterrommet. Jeg spilte aldri mot ham, men var av og til i nærheten når han kom med sine svært originale meninger. En kveld kom det frem at han i sin kjeller arbeidet meget seriøst med utviklingen av en *perpetuum mobile*. Han var på utkikk etter investorer, men av en eller annen grunn var det ingen kø av interesserte.

Tor Toresen og Tor. Toresen var sterkt troende - også på et annet område enn sin nesten ferdige evighetsmaskin. Han bekjente seg til den gode, gamle *Åsa-troen*. Ved et tilfelle skal han ha fått anledning til å demonstrere sin faste overbevisning. Han hadde invitert til et større hageselskap ute på sitt landsted på Nesodden. På ettermiddagen trakk det opp til uvær fra nord. Store mørke skyer lå i nord over Oslo. Da de første lynglimt tok til, ga gjestene uttrykk for at de kunne tenke seg å komme i hus - antagelig også med tanke på regnet, som lot til å være i anmarsj. Men verten hadde vært herre over situasjonen, og beroliget selskapet:

«Bli rolig sittende - det er bare *min gud Tor* som er i virksomhet!»

Jeg burde kanskje (i bøckmansk ånd) spurt om han forutsatte å ha et privilegium ved å hete både *Tor* og *Tor-esen*.

Det han isåfall kanskje ikke tenkte på var at en eller flere av gjestene kunne mangle den rette tro, og derved kunne bli utsatt for *Åsagudens* hellige vrede.

Toresen ble ingen stor sjakkspiller. Det ble nok heller aldri guden *Tor*, kjent han var for sine bukker. Ellers kunne han vel gjort det godt i lyn.

Da Toresen tok skrekken. Ved en anledning fortalte *Toresen* en episode fra sin barndom i Mandal. På søndagsskolen har læreren nettopp fortalt om forholdene i midtøsten i de gode gamle dager. En levende beretning om henrettelsen av Barabas og de to blad Jesus og hvordan de ble spikret til hver sin T-stolpe. Den ene skulle til og med være sønn av stedets Gud. Etter å ha påpekt hvor fantastisk og snill denne Gud er, hadde læreren henvendt seg til den knapt 7 år unge *Toresen*, som satt forskrekket med store øyne på første rad:

«En slik far vil vel også du ha?»

I det musestille forsamlingslokalet hadde guttungen svart høyt og tydelig:

«Nei!!!»

Toresen fortalte - kanskje noe unødvendig - at det ble med det ene besøket på søndagsskolen.

Jeg spurte ham aldri, men antar at det var først som voksen at *Toresen* konverterte til den mindre blodige Åsatroen. Hvorvidt perpetuum-mobilen ble like vellykket fikk jeg aldri vite.

Toresen i julestemning. En dag i romjulen kom *Toresen* til klubben i et ekstra godt humør. Han fortalte at han en morgen noen dager før jul hadde vært på vei til sin sentrumsforretning. Ved gassverket i Storgaten hadde han passert to hel- eller halvboms, som satt på en sporveisbenk ved holdeplassen. Den ene hadde ropt praiende:

«Harr'u noen kroner til en øll?»

Toresen, som hadde vært i julestemning, noe som ikke var uforenlig med hans Åsatro, hadde stoppet. Han hadde fort besluttet at det ærlige spørsmål måtte belønnes. Her var det ikke noe bløff om *pengertilmat*. Hundre kroner hadde skiftet midlertidig eier!

Da hadde det kommet med tårer i øynene, så påsto *Toresen*:

«Du er snillere enn Jesus!»

Toresen fant det meget morsomt med dette komplimentet fra en som kanskje var smartere enn utseende og antrekk vitnet om, og som henviste til en historisk person, som visstnok heller ikke skal funnet det nødvendig å arbeide manuelt. Kanskje med unntak av håndspålegging?!

TJN

(mai 2009)

Knut Bøckman (1932-2008)

Den 20. november 1950 ble *Knut Bøckman* for første og siste gang medlem av Oslo Schackselskap. (Senere var han medlem.) Han kom til klubben i nordfra, helt fra Grorud Prestegård hvor hans far sognepresten gjorde sitt for å holde på - og kanskje helst utvide - menigheten. *Bøckman's* senere artikler som redaktør i Morgenbladet tyder på at han gikk inn sitt barne- og ungdomsfottøy* i Tromsø. Når det til enkelte tider var sjakk-tørke, benyttet han anledningen til å krydre sin store sjakkspalte med episoder fra hjembyen i Troms. Som sjakkspillere flest ble *Bøckmann* tidlig et s.k. B-menneske - kanskje mer presist *et nattmenneske*. Da bussreisen hjem til Grorud etterhvert falt ham for ubekvem, flyttet han for godt til Uranienborgveien 11 B, som for ham var strategisk beliggende rett bak det kgl. slott. Det ble en 10-minutters spasertur til *Pultosten*** - klengenavnet på Morgenbladets gård rett ved Stortinget.

* Skal ha inkludert minst et par forballstøvler.

** En ostefabrikant holdt engang til i gården. Senere hadde Christian Krohg (1852-1925) sin malerskole i toppetasjen.

Sommeren 1951 under Landsturneringen i Stavanger benyttet nittenåringen *Bøckman* sin siste mulighet til å spille i juniorklassen. Han kom på 2. plass - bak bergenseren *Per Ofstad* (1934).

To år senere, sommeren 1953 i Fredrikstad, vant han klasse 1 (gr. B). Da hadde han samme år deltatt i Oslo-mesterskapet og vunnet klasse A (gr. 2). Nok 2 år etter, i Landsturneringen 1955 på Stabekk, spilte han i mesterklassen og kom på en delt 8. plass.

Styreverv. I 1956 ble journalisten *Bøckman* valgt til Oslo Schakselskaps sekretær. Det var visst ikke helt tilfredsstillende, for allerede året etter (i 1957) ble han klubbens viseformann. En posisjon han hadde til og med 1964; unntatt året 1962 da han som forbundssekretær under *Arne Sverre Birger Krogdahl* (1909-1974)!+ bare var styremedlem i OSS. I årene 1960 og 1961 var *Bøckman* også Norges Sjakkforbunds (NSF's) sekretær. Året 1958 ble han forøvrig valgt til NSF's visepresident.

1965 ble *Bøckman* valgt til klubbens formann, og han ble gjenvalgt hele 18 ganger - helt til han i 1995 fant at nok var nok! Fullstendig nok var det allikevel ikke, for i 2004 var han styremedlem av Oslo Schakselskaps råd og i 2007 og 2008 formann av samme. Det bør også nevnes at Heftyes Fond* hadde nytte av *Bøckmann* som styremedlem (1981) og kanskje som varamann (2005).

* Forvaltningen av *Johannes Georg Heftye's* storslåtte gave i 1919.

Klassekamp på 60-tallet. I min tid (fra 1952) var det i OSS 5 turneringsklasser: Kl. 4, 3, 2, 1 og M(ester)*. Som nytt medlem startet man automatisk i kl. 4, med mindre man hadde et resultat fra en annen klubb å vifte med. Siden OSS var landets største og sterkeste sjakkklubb nyttet det ikke å vifte med *hva-som-helst*. Ved en anledning på 60-tallet måtte formann *Bøckman* mobilisere sine diplomatiske ferdigheter. En afrikansk medisinerstudent ble meget fortørnet (man kunne bli det på den tiden), da han som afrikansk mesterspiller måtte ta til takke med å stille i kl. 1. Det hører med til historien at han selv i denne klassen hadde vanskeligheter med å hevde seg. Uten tvil 1-0 til vår standhaftige formann.

* Vår- og høstturneringene var de fora som først og fremst ga mulighet til opprykk. Nedrykk var et ukjent begrep.

Ungareren *Arpad Elo* skulle etterhvert komme til å knekke denne tradisjonen ved sitt rangeringssystem.

Bøckman var meget stolt når han (som formann i *alle* år etter 1965) til førstegangsbesøkende kunne fremvise klubbens (i 1952 nye) lokaler i Bogstadveien 30. En sommerdag på slutten av 50-tallet kom han lettere eksaltert inn gjennom garderoben i spissen for en gruppe svenske sjakkspillere. Han slo ut med en arm og presenterte Sauren-salongen, som den gang kun het *ytterrommet*. Jeg la merke til en dame blant gjestene, som åpenbart ikke visste hvordan det skulle være i en sjakkklubb. Hun kikket forundret opp på de av tobakksrøk brune, skjoldete veggene - og de grønne *matchende* gardinene. Jeg kunne fortalt at det i styret hadde vært snakk om å foreta en hovedrengjøring - kanskje allerede til neste vår, men sa ingenting. Det var ingen grunn til å ødelegge mitt gode forhold til formannen.

Velkommen til oss i OSS. Dukket det på 50-, 60- eller 70-tallet opp et nytt, ukjent ansikt i klubben, var det for *Bøckman* helt utenkelig å ofre spilletid på vedkommende. Derimot var klubbens inspektør, bankmann og utendørs sleggekaster *Arne Krogstad* (19xx-19xx)=, som bodde i inspektør-leiligheten var både imøtekommende og tålmodig med de nye.

Som formann gjennom 19 år var *Bøckman* lite inkluderende. Han trivdes godt med de større og mindre klikkene, som var typisk for klubben. Spillestyrkenivået var det fremste kriterium for å få innpass i en klikk. En spesiell *liten* og lukket klikk, som møttes til lynsjakk en dag i uken gjennom mange år, besto av den norske tennisfireren *Tor Even Skolem* (1929-2007)!+ og *Arne Lorang Larsen* (1918-2006)!+. Begge tilhørte det jeg mener er en universell *optimal spillestyrkegruppe**.

I perioder med dårlig fremmøte fremholdt jeg overfor *Bøckman* (og enkelte andre) at jeg betraktet den alltid tilstedeværende mindre klikken av 4-6 eldre "puddinger" for å være klubbens beste medlemmer. De satt bestandig strategisk ved bordene med kort vei til toalettet. *Bøckman* kunne da opplyse at ifølge kasserer *Magne Ingvar Johannesen* (1916-1979)!+ var klubbens beste medlemmer de som betalte sin kontingent - og holdt seg borte! (Jeg er slett ikke sikker på at det var sagt som spøk.)

* Spillere av styrke god kl. 1 og dårlig kl. M har størst mulighet for å finne interessante motspillere ute og hjemme,

(både i klubb og på ferie), og har spillestyrke stor nok til å kunne oppdage og glede seg over spillets mange finesser.

På slutten av 60-tallet ble enkelte av medlemmene i OSS smittet av et virus. Det var formodentlig mutert fra bridgemiljøet. *Bøckman*, med sin sosiale orientering, ble sterkere angrepet enn de fleste. Farsotten ble kalt *Dobbeltsjakk*. Det ble brått mulig å skylde på en *makker*, ikke bare dårlig lys eller bakspillere. Istedenfor å være ansvarlig for annenhvert trekk, ble det nå hvert fjerde. Klubbmedlemmet *Willy Olsen* (1934-2009)= var med sitt solide posisjonelle spill en favorittmakker hos *Bøckman*, men jeg ble også av og til sterkt oppfordret (nærmest presset) til å delta. Jeg spilte jo så *morsomt!* Det måtte bli bråk; min *individualistiske* spillestil og ideer var naturligvis ikke til å bli klok på*. Et offer, som ledd i et kongeangrep (korrekt eller ikke), ble sjelden eller aldri forsøkt videreført, og førte uvegerlig til tapt parti. Nei, dobbeltsjakk var ikke noe for meg, som heller ikke hadde sans for å delta i lagkamper. Men også i den henseende var *Bøckman* noe av en *presbyterianer*.

Farangen døde hen etter noen år.

* Også andre enn meg ble møtt med bebreidelser - være seg vanskelig spill, tidsbruk eller bukker.

Red. Bøckman ansetter X-ord-forfatter. En natt jeg kjørte formannen hjem til hans bolig på Nedre Uranienborg bemerket jeg at Morgenbladets store lørdagskryssord var elendig. *Bøckman* fortalte at de benyttet et byrå. Kanskje han sa "*bureau*" - det var jo et svært konservativt blad.

«Du kan jo ta jobben, du!», la han utfordrende til.

Jeg følte meg noe sjanghaier i denne sene nattetime - hadde nok kommet vel høyt på banen med min kritikk. Vel fremme ved hans boligkompleks ble jeg ble informert om at *deadline* var torsdag kveld - *hver* torsdag kveld, for x-ordet måtte ha en viss aktualitet. Det ble farvel, som alltid med hans overdrevent kraftige smell med automobildøren.

Etter ca. 1 år var jeg gått lei av arbeidet, og fikk avskjed i nåde. Jeg hadde fremdeles sans for kryssord, noe jeg delte med andre medlemmer i OSS. Spesielt *Fredrik M.C. Storm* (1917-1962) var en racer.

Etter et styremøte på 70-tallet. Jeg var nylig tilbake, som medlem etter 7 års fravær* fra klubben, og var i *Bøckman's* nye styre blitt forfremmet til inventarforvalter med samsvarende rettigheter. Som styremedlem forrige gang var jeg bare materialforvalter, med alle de

forpliktelser det medførte. En av mine nye rettigheter var å få kjøre formannen hjem, hvis det passet så. Og det passet *Bøckman* ofte.

Senere den kvelden var vi så vidt kommet på plass i min automobilkupé* før *Bøckman* spør:

«Syns du jeg dominerer for mye på styremøtene?»

Det var ingen tvil om at han gjorde det. *Bøckman* var den effektive administratoren og organisatoren i det kanskje noe tafatte styret. Jeg dro litt på svaret:

«Tja, men det er vel nødvendig for å holde agendaen i gang!»

Jeg nevnte ikke noe som alltid irriterte meg. Hver gang det ble fremkastet et forslag eller en ide som kostet noe, henvendte formannen seg konsekvent til klubbens kasserer *Tom Jenkin Johanssen* (1952-2008)= og spurte:

«Har vi penger til det?»

Hvis kassereren ikke selv var for det, ble svaret naturligvis: *Nei!* Det forelå aldri noe budsjett som ville gjøre det mulig for andre å ha noen økonomisk oversikt. Siden *Johanssen* både var praktisk og fornuftig, var det å leve med. *Bøckman* derimot gjorde aldri noe forsøk på å skjule at han var totalt uinteressert i økonomiske og praktiske forhold. De sjeldne gangene det var dugnader med maling eller vasking holdt han seg langt borte pga. sin allergi - som ingen trodde ham på! På en annen side kan jeg heller aldri huske at *Bøckman* selv foreslo noe så dumt. For ham var brunfargen etter år med sigar- og sigarettøyk noe som skapte atmosfære og patina i klubben. Dette var riktignok på en tid lenge før det ble usunt å røyke!

* Mine medlemskap og fravær lot til å følge syvårs sykler, noe som fikk *Bøckman* til å tenke på sin kjære bibelhistorie.

Vi ble aldri enige om hvilke perioder som var de gode og de dårlige i mitt tilfelle.

** *Bøckman* var så usnobbet at han satte seg i forsetet, men alltid i det Høyre!

Årene 1973 - 1975 deltok *Bøckman* i ethvert arrangert Oslo-mesterskap. Nå var han i eliteklassen, der han i 1973 kom på delt 5. plass og både i 74 og 75 tok han "bronse". *Bøckmann* var på den tiden - som før og senere - en ivrig lynsjakkspiller. I OM 1974 i lynsjakk ble han nr. 2 i mesterklassen (var antagelig den øverste).

I OSS's høstturnering 1977, som også var årets klubbmesterskap, kom *Bøckmann* på 4. plass i mesterklassen (naturligvis). I vårturneringen 1978 ble det delt 4-6. plass.

Bøckman-ættens arvegods. Sent en kveld kjørte jeg min hobbysjef *Bøckman* hjem. Han var allment kjent som statguds-troende, og etter utsagn stakk det så dypt at han, hvis ikke det

politiske partiet Høyre hadde eksistert og hvis han ikke var så konservativ, ville stemt KrF. Partiet som for meg ikke engang ville vært sistevalg.*

Nå benyttet jeg høvet til å ta opp et emne der jeg hadde sterke meninger. Jeg fortalte at jeg hadde fått en ung sommerjobb-kollega, som da han ble observert bærende på en instrumentkasse, hadde fortalt at han spilte fiolin i en pinsemenighet. Ikke overraskende var det hans far som hadde introdusert ham for elendigheten. På spørsmål fra en alltid inkvisitorisk kollega hadde den unge pinsevennen usjenert fortalt at han så for seg *sin gud* som en gammel hvitskjegget, hvit mann.

«Mitt gudsbilde er ikke så primitivt,» erklærte *Bøckman*, og ga seg til å utdype det. Jeg erindrer med tilfredshet at jeg ikke forsto et kvekk av hans utlegninger. Og da jeg ga uttrykk for det, fikk han vind til mølla:

«Du mangler noe som gjør deg ute av stand til å fatte dette. Det må være et savn!»

Nå hadde også min mølle fått fart på hjulet:

«Jeg er enig i at du antagelig har arvet noe, som jeg ikke har. Når du betegner det som en mangel, må jeg si jeg føler savnet på samme måte som jeg savner en hjernesvulst.»

Jeg fremholdt at til andre tider under andre forhold ville nok han hatt betydelig større over-levelsesmulighet enn meg. Religiøs underkastelsesevne og autoritetssans i en stammetilværelse og senere under inkvisisjonen var utvilsomt et pre. For få hundre år siden ville jeg sannsynligvis blitt bålbrent av hans åndsfrrender. Kanskje til og med av en av hans forfedre, der jo mange - som forøvrig også hans far - tilhørte presteskaper. Jeg følte jeg nærmest overgikk meg selv av dannelse, da jeg unnlot å si prestefandenskapet! Man kan jo som kjent ikke velge sine foreldre, og hos *Bøckman* hadde nok arv og miljø kooperert i harmoni.

Vi var nå ved fellesreisens slutt, og jeg fant at det på tide å fortelle min erklært kristne formann sannheten:

«Ditt livssyn er basert på forledelse, svindel og bedrag. Du vil gå i graven uten noengang å bli klar over at du har tatt fullstendig feil.»

«Og du da - hvis du tar feil?»

«Da vil jeg i det minste våkne opp til et *korrektiv*.» Jeg hadde nær sagt kollektiv!

Stemningen begynte å bli noe laber, de eneste lyspunktene hang i gaten over oss. Det var blitt natt i Uranienborgveien.

* Ved en annen anledning hadde jeg spurt ham hvorfor han som var så konservativ ikke holdt på Åsa-troen og den gode,

gamle Odin! Svaret hadde gått ut på at det var noe lenge før hans tid - noe han ikke var vokst opp med.

Rasende morsomt. Jeg hadde ofte følelsen av at formannen ikke tok meg helt på alvor. Han var vel blitt vant til mine noe sleivete kommentarer. En gang hadde det vært et stort ras i fjellet ved en vestlandsfjord. Det var ikke et av de forferdelige i Loen - jeg er ikke fullt så gammel. Jeg fortalte at jeg på veien til klubben hadde hørt i radio at det skulle sendes geologer til stedet. Og henvendt til *Bøckmann* spurte jeg:

«Hvorfor sender de ikke heller noen engelske teologer?»

«Hvorfor det?», ville *Bøckman* vite.

«Det må vel ha vært *An act of God!*»

P.S! Jeg håper at noen engang kan forklare meg hvorfor jeg aldri blir tatt alvorlig.

Sovjet kommer. Det er styremøte på 1980-tallet. Formann *Bøckman* med rynker i pannen:

«Vi har mottatt en forespørsel fra den russiske ambassade om vi kan ta imot et 20-talls gjester til en uhøytidelig* match.» Han fortsatte:

«Det dreier seg om yngre leger på cruise som ankommer Oslo om et par uker. De har uttrykt ønske om å få besøke en *sjakklubb*. Kan vi ta imot dem?»

Jeg hadde ikke den gang inngående kjennskap til sovjetrussiske forhold, men fant det noe pussig at leger hadde fått tillatelse til utenlandsbesøk. Leger hadde lav status i Sovjet på den tiden, da det var en utbredt mistanke om at det kunne være intellektuelle blant dem. I ettertid vet man at det var helt ubegrunnet.

Styret var samstemt positivt. Kriteriet var også oppfylt: OSS *var* den gang en sjakklubb - ikke bare et turneringslokale. Mitt oppdrag ble å mobilisere så mange av våre bedre spillere som mulig; spesielt var formannen sterkt opptatt av at vi måtte formidle et respektabelt inntrykk av norsk sjakk. Det gjorde vi - jeg vet ikke om russerne vant et eneste parti!

* Det er mulig jeg tok feil, men jeg tolket formannens pannerynker som uttrykk for ubehag ved å måtte anvende et av ham

lite brukt u-adjektiv. (En av hans favorittformuleringer var: «Så er vi kommet frem til den *høytidelige* premieutdeling!»)

TJN

(mai 2009)

Olsen, Willy Ludvig Martin (1930)

Den 12. august 1955 ble *Olsen* medlem av Oslo Schakselskap (OSS). Han var kommet fra et av sivilasjonens ytterpunkter i det kalde nord, handelsstedet Kabelvåg i Lofoten, til en moderne pulserende hovedstad der det forlengst var tatt i bruk elektriske sporvogner. Selv om 25-åringen *Olsen* av turister hadde blitt fortalt om de s.k. *trikker*, ble han neppe selv noen gang fortrolig med dette populære transportmiddel. Det er beretninger som tyder på at han gikk omtrent direkte fra sjøkabel-banen på hjemstedet til å benytte drosjene her sørpå. Han kjente nok ikke drosjekuskene personlig, men når han på nattestid på gaten utenfor klubben i Bogstadveien 30 satte seg inn i en tilfeldig praiet drosje, var det ganske fort blitt unødvendig å oppgi boligadressen Sinsenveien 33, (før han flyttet til Vestli og noe senere *nærmere* vestover til bydel Sagene), det var nok å svare:

«Ja!» - på sjåførens spørsmål: «Hjem?».

Olsens plan. Den tiden *Olsen* sparte på sine *transportvaner* måtte på en måte betales to ganger. Han rakk å spille mange flere 5-minutters lynsjakkpartier, som den første tiden (vel i noen år!) hadde sin pris - selv med en moderat takst. Som sin nesten like berømte navnebror Egon, hadde *Olsen* en plan. Han ville bli god i sjakk - så fort som mulig. En dårlig bevart hemmelighet i den forbindelse er å spille mot så sterke motstandere som overhodet mulig. Men, sterkere spillere har aversjon mot å spille ofte og mye mot de betydelig svakere, med mindre det blir kompensert i klingende mynt. En forgave-avgivelse på 2-3 minutter kan høyne spenningsnivået noe for den sterkere, men kun for en tid.

Det er mange i og utenfor OSS som er (eller har vært) motstandere av det de betrakter som pengespill. De som sier det er på prinsipielt grunnlag, har ikke forstått den overordnede idéen, som består i en nærmest automatisk konstant skjerpning av konsentrasjonen - i tillegg til den nevnte muligheten for å møte de beste over tid. Det enkle regnskap på en papirlapp med enere og nuller er et ledd i det hele. Spørsmålet "*Nå, åssen går'e?*" (eller "Nu, hvordan går det?" fra noen eldre) er besvart med et blick på lappen. Uten en slik dokumentasjon vil man lett etter flere partier begynne å sløve og bortforklare. Det skjedde med *gammelmetoden*, som var å stikke ubrukte Nitedals fyrstikker inn under plast- eller linoleumbrettet. Metoden, som kun egnet seg for 2 spillere, viste kun mellomværende og ikke alle vinst-resultatene. Klubbens ikke-røkere, som ikke var pyromanustrustet, "måtte" anvende brukte fyrstikker tatt fra askebeget. Da sigarett-tennerne kom på markedet, egnet disse seg dårlig som markører, og gammelmetoden døde fort ut.

Takket være sin willyhet til å ofre det det kostet, steg *Olsens* spillestyrke med en hurtighet som sannsynligvis savner sidestykke innen norsk sjakk. Han møtte de beste, gjorde en "klassereise" og havnet etter ca. 6 år (i 1962) i sjakkens *eliteklasse!* Parallelt må han ha pugget verdenssjakkforbundets spilleregler for sjakk, for fra et visst tidspunkt (tidlig på 60-tallet) var han helt kompromissløs i sin bokstavtrokap. Han var *ikke* som enkelte katolske

forkynnere i deres fordømmende holdning til alle andres pedofili - han aksepterte at paragrafene også gjaldt ham selv. *Olsens* viktigste ekskommunikasjon rammet først og fremst det populære sjakkbegrepet "*gjøre om*". Læreprosesser er ofte basert på gjentakelser, så også for Olsen. Det er dokumentert at han skal spilt *Albins motgambit* i 1500 partier mot doktor med. *Storm Herseth* (1898-1979)=. Ref. OSS' klubbavis "*vårsj i mellom*", S.L. mai 1965. Det er vel noe idiotisk at *Herseth* ikke hadde sort i *ett* parti, slik at han da kunne vist hvordan gambiten skulle spilles? En ting er sikkert: *Olsen* visste at det ikke nyttet å spørre meg, som bare kjente navnet!

Politisk sto Olsen antagelig langt mot venstre. Jeg tror hans sympati var hos Arbeiderpartiet, noe hans etterhvert gode sjakkvenn, den erkekonervative *Knut Bøckmann* (1932-2008)!! lot til å avfinne seg med. Det var heller ikke stort han kunne gjøre med det.

Kjøttpølser skulle bli *Olsens* bane. Ikke slik at han satte en pølsebit i halsen - jeg sikter til hans *løpebane*. For alle på hjemstedet (og i det nære tettstedet Svolvær, som hvis det hadde vært by, kunne hatt en pose torskemel i byvåpenet), må det vært følt som et svik. Men han var en god ambassadør for kjøttproduktene, da han ved flere anledninger hevdet varenes gode kvalitet - og at han selv spiste pølser.

Olsen skal ha engasjert seg fagpolitisk, og fikk kanskje i den forbindelse glede av sin generelle politiske orientering.

Styreverv. I 1958 ble *Olsen* valgt til OSS' bibliotekar. Samme år ble han styremedlem i Norges Sjakkforbund. I de følgende 2 år ble *Olsen* styremedlem i OSS. Så lå han vervalt i dvale* helt til 1978 da han ble valgt til viseformann i klubbens råd; med gjenvalgt året etter. I juni 1982 ble han gjenvalgt som rådsmedlem for 3 år.

* I alle fall i.h.t. manglende underlag om noe annet.

Turneringer. I 1959 i Landsturneringen i Oslo deltok *Olsen* i kl. 1 - og kom på 7.-plass. Klubbmesterskapet høsten 1961 ga ham en delt 8.-plass i mesterklassen. Landsturneringen i 1962 på Hamar ga *Olsen* hans største suksess hittil (mai 2009) ved at han, etter å kommet på 2.-plass i en eller annen klasse, havnet rett i *eliteklassen*. Jeg vet ikke om han benyttet sitt privilegium til å delta, for den/de neste av mine registreringer er:

- 1965 Landsturneringen i Mosjøen; med en 10.-plass i *mesterklassen*.
- 1978 Landsturneringen i Risør; med 14.-plass i mesterklassen.
- OSS's vårturnering; med delt 4.-6.-plass i kl. M
- 1979 Oslomestskapet; med en 8.-plass i kl. M

- 1980 Landsturneringen i Oslo; med en 40.-plass i mesterklassen. (Pga. røykeforbud?)

Olsen kurerer Biff-Mohn. På slutten av 50-tallet var det automater både for Coca Cola og kakao i klubbens garderobe. Kakaoautomaten var det vårt medlem, løsarbeider *Carl Mohn* (1937-1970), som bestyrte som egen forretning. Han var så ivrig til å utvide automatdriften at han fort pådro seg det lett ironiske prefiks "Biff". *Mohn* var en ekstremt kraftig plugg i 40-årsalderen, men ikke så veldig høy. I sine år på Island hadde han spist seg opp på mye sauekjøtt - 3 ganger om dagen hevdet han. Med sine 120-130 kg var han observert i stup fra 10-meter'n på Frognerbadet - med en påfølgende lokal liten *sunami* hvorved de yngste må ha blitt ble kastet opp på bassengkanten. *Mohn* hadde overarmer som godt voksne lår, og han var stolt av sine krefter. Av den grunn hadde han utfordret mange i klubben til håndbak. Noen hadde noe halvhjertet forsøkt, mest for å være hyggelig - eller for å slippe videre mas.

En dag dukket det opp et nytt offer, en høy og lys, men ikke spesielt røslig fyr. Det var vår *Willy L.M. Olsen*, som absolutt ikke var interessert i noen håndbak. Men da den forøvrig joviale *Mohn* maste og maste for å få demonstrert sin styrke og spesialitet, ble *Olsen* til slutt så lei maset at han sa seg *Willi* til å "øfre seg".

Her har nok de fleste, som ikke kjenner historien, fått mistanke om hvordan det gikk.

Poeng 1: *Mohn's* hånd ble feid i bordet med et brak.

Poeng 2: Det kom ikke flere forslag om håndbak i klubben.

Salget fra automaten blomstret i mange år, selv om det aldri ble biff å få fra den.

* *Mohn* ble medlem av OSS ultimo april 1955. Han ble i mai 1970 valgt til rådsmedlem, etter at *Magne Invar Johannesen* (1916-1979) noe uventet (?) trakk seg.

Ingen røyk uten kryssord! Her tror jeg det kan passe å fortelle om mitt eneste fulltids turneringsparti mot *Olsen*. Partiet var utsatt og skulle spilles i det forøvrig tomme midtrommet. *Olsen* var noe før (i 1962) blitt s.k. elitespiller og var en motstander, som ikke var å ta lett på. I alle fall ikke med ordinær, lang betenkningstid. Da jeg vanligvis spilte ganske fort, rigget meg til med en kryssordoppgave. Jeg hadde ingen baktanker, men regnet med at det kunne være kjekt å ha noe å pusle med. *Olsen* reagerte spontant på det han anså som en stor provokasjon. Jeg måtte fjerne mitt pussel, men fant det naturlig med en motreaksjon. Det var på en tid lenge før det ble allment røykeforbud - og *Olsen* var storrøyker av sigaretter.* Jeg nedla sporenstraks forbud mot røyking ved brettet.. Verken *Olsen* eller jeg var - heller ikke den gang - personer som lot seg plukke verken i eller på nesene. Det var ikke mer enn 5 meter til ytterrommet, hvor det kunne røykes av hjertens og lungenes lyst, men mitt regelmulige, spontane røykeforbud og *Olsens* vedvarende irritasjon gjorde ham til et meget lett bytte.

* Helst gikk det i Blue Master, som var designet av den samme *Leif Brandt*, som tegnet kongekronesymbolet til OSS' 100-års jubileum i 1884.

Nattlyn på 70-tallet. Fra sent en kveld spilte *Olsen* og jeg det ene lynpartiet *etter det andre*. (Det var heller ikke på den tiden vanlig å spille flere samtidig.) Da klokken passerte 1-ett begynte det å bli ganske tomt i klubben. *Knut Bøckman* slo seg ned for å beundre spillet. Med stigende irritasjon ser han at Olsen - selv med forgaven 5 - 2 min. taper parti etter parti.* Da *Olsen* med to tårn mot mine 2 springere - det var noen bønder her og der - klarer å tape partiet, utbryter *Bøckman*:

«Du er jo helt paralysert!» Fra *Olsen*, som lenge desperat hadde vimseflyttet tårnene, for å unngå det store antall truende springergafler tårn-tårn eller konge-tårn, kom det forklarende:

«Denne treskallen blir jo aldri trøtt!» (Så det var det han forgivevis hadde ventet på.)

Ved en senere anledning fant *Olsen* ut hvordan han kunne redusere den fordelene jeg hadde ved å få beholde en eller to springere. Han begynte å slå mine springere med sine løpere, og kommenterte det med:

«Nå trekker jeg ut en tann!» Men han likte det ikke, for i likhet med posisjonspillere flest spilte og trivdes han best med løpere.

* Økonomisk skal det lønne seg å tape et parti nå og da - det kalles å beholde kundene!

Komponisten Olsen. Tro nå ikke det er til produksjon av sjakkproblemer *Olsen* har benyttet noen av sine ledige stunder. Nei, det er til elegante limericks og utallige episodesnutter fra sorteste Afrika, der forhold som vedrører misjonærvirksomheten ofte er et viktig utgangspunkt.

La meg gi noen eksempler på det siste, slik jeg mener å huske snuttene:

1) Kannibalfamilien var samlet rundt middagsgryten. Praten gikk, og yngstemann ville være med. Da fant høvdingfaren det nødvendig å utøve sin forpliktelse som oppdrager:

«Lille Boba, du må ikke snakke med *mann i munn!*»

2) Ved en annen anledning var høvdingen misfornøyd både med maten og kona:

«Du lager ikke like gode *misjonærer* som min mor gjorde!»

3) Kannibalfruen måtte ha tatt seg sammen, for høvdingen kunne en tid senere kommentere:

«Es muss *ein Stück von Himmler* zein!»

Og når det gjelder limericks:

En sommerdag støtte jeg på *Olsen* utenfor Sagene kirke. Jeg hadde ikke sett ham på mange år, og vi satte oss på kirketrappa for å *slå av en pissoar*. Vi satt lenge, selv om jeg var *engstelig* for å bli sett av bekjente som kjente til min aversjon mot kirker og alt som hørte til. *Olsen* kunne fortelle at han ganske nylig var kommet fra et par ukers opphold i Las Vegas i Nevada i USA. Han hadde vunnet både reise og opphold for 2 personer i en limerick-konkurranse. Husker jeg rett, hadde det visstnok også fulgt med spillepenger! Etter å ha hørt noen av hans *rim* fant jeg det ikke *urimelig* at han var blitt skikkelig honorert.

Johannessen, Svein (1937-2007)

var så vidt 15 år da han i Skien i 1952 deltok i Landsturneringens juniorklasse. Jeg vet ikke om den lille spede gutten med den mørke korte sommerens piggsveis var klassens yngste, men selv var jeg 3 mndr. eldre. Den vesle dølen, som den gang kalte seg *Svein Johansen*, kom også fra nord hvor han som medlem av Mjøndalen SK fra 1950 hadde et lite forsprang på et par av oss noe eldre, som hadde mindre enn et par års OSS-medlemskap i bagasjen. Jeg vet ikke annet om resultatet enn at siden bergenseren *Per Ofstad* (1934) ikke deltok, var det *Gaute Lindgard* (1943) som vant klassen.

Etter at *Johansen* i 1954 flyttet til Oslo med (eller til) sin mor og ble medlem av OSS, med rikelig tilgang på vitaminer, Coca Cola og sterke motspillere, skjøt både hans lengde (h.o.h.) og spillestyrke fart. I pakt med spillestyrken steg også *Sveins* selvsikkerhet - noe som resulterte i en til tider vel støyende løssluppenhet. Det var vel på den tiden, eller noe før at *Svein Johansen* tok navnet *Johannessen*. Men han beholdt fornnavnet, som blir benyttet i det følgende.

Militærtjeneste. I april 1957 ble *Svein* rekrutt ved Den kgl. norske Marine's skole "Harald Hårfagre" på Madlamoen en halv mils vei syd for Stavanger Sjakklubb. Tre måneder senere var han stasjonert som fjernskriverelev ved Karl Johansvern (KJV) rett utenfor Horten.

Selv var jeg på den tiden elev ved signalskolen på Bromsjordet et kvarters gange unna, der jeg og noen flere skulle lære å signalere med store flagg (ett eller flere i kombinasjon), semaforering med 2 mindre håndholdte flagg, "blink" (lys) og "buzzer" (lyd) basert på herr Morse's system. Ubeskrivelig kjedelige uker med pugging av store kodebøker. Situasjonen ble ikke mindre begredelig ved at vår amerikanske engelsklærer var en prest, som etter arbeidstid drev sjømannskirken i Horten.

En ettermiddag spaserte jeg ut til KJV for besøke *Svein* for kjærkommen avveksling. Det ble dessverre ikke anledning til noen prat, for han var travelt opptatt med å spille poker med noen av sine romkamerater.

Aftenpostens sjakkspalte overtok *Svein* etter *Sigurd Heiestad* (?). Hans onsdaglige problemdiagram burde vært lunsjpausens høydepunkt, men ble det sjelden - heller en *pest-og-plage*. Svært ofte var matoppgavene uløselige - for ikke å si meningsløse, da brikker manglet. I beste fall manglet den sorte kongen, for da var det unødvendig å kaste bort tid. I oppgaven onsdag 12. sept. 1990 - matt i 3 trekk - var den hvite springeren *sort!!*. Da jeg omsider kikket på løsningen, så var den å sjakke den hvite kongen med nettopp denne sorte brikken. En opprinnelig flott oppgave av Sinovjev ble skjemt ut over det ganske land. Forholdet med

stadige feil var så irriterende at jeg ringte avisen og klaget minst hver annen måned over flere år. Jeg forsøkte å treffe redaksjonssekretær Diesen, men traff som oftest en sekretær som anmodet meg om å sende brev. Jeg hadde verken tid eller lyst til å sende flere brev enn det klagebrevet jeg sendte avisen den 25. februar 1988. Noe som burde være helt unødvendig, dessuten regnet jeg med at brevene ville havne hos *Svein*. Han var naturligvis forlenget klar over forholdet, uten å ville eller kunne gjøre noe for å rette på det. Jeg påpekte at Aftenpostens avishus, som forøvrig den gang deltok i "Sjakkalliansen", var *fullt* av sjakkspillere som kunne verifisere elendigheten. Nevnte at slike feil forekom aldri i Dagbladet, der *Roald Bukne* (1925-1989) hadde sitt daglige problem. Omsider opphørte *Svein's* sjakkspalte; en forbedring, om ikke den tilsiktede eller ønskede. Senere forklarte *Bukne* at han selv alltid benyttet Letrasets diagram og brikker - noe *Svein* mente burde være unødvendig. Denne standhaftigheten hadde sin pris, da samarbeidet med setteriet åpenbart hadde vært på et lavmål. Øverst i spalten sto det alltid ironisk: "Løsninger på dagens mattproblemer nederst i spalten". Nederst var så få millimeter nedenfor at det var nesten umulig å unngå å se løsningene. Det ble å prøve å dekke over med et papirark, hvis et slikt var for hånden.

Et ønske om ny jobb. En gang på slutten av 60-tallet fikk jeg på kontoret en telefon fra *Svein*. Han lurte på om jeg kunne skaffe ham en jobb i "mitt" firma - det var ikke så viktig hva det var. Han la til:

«Du kjenner jo meg, og vet jo hva jeg er mest opptatt av!»*

Jeg sa jeg skulle undersøke, men fortalte at det kunne være godt over hundre søkere til en utlyst assistentstilling. Kort etter tok jeg kontakt med en personalsekretær som spilte på 4. bord på vårt bedriftslag i Sjakkalliansen. Han visste ikke hvem *Svein* var, men da jeg sa han skulle spille for Aftenposten under samlingen hos Tiedemands Tobakkfabrikk uken etter, lovet han å ta en titt på ham. Jeg tror det som gjorde utslaget var at *Svein* på den tiden hadde et noe langt, tjafsete hår. Personalmannen konkluderte lakonisk med: «Jeg tror ikke han er noe for oss!» Da jeg meddelte *Svein* at det for tiden dessverre ikke var noen stiling ledig, virket han ikke særlig skuffet. Vinteren før måtte en yngre ansatt slutte pga. sitt lange hår. Under intervjuet hadde et stort skjerf skjult hårprakten, som han ikke under noen omstendighet ville redusere.

Et ønske om transport. Det var vel også på 60-tallet at *Svein* skulle møte *Torbjørn Gravseth* (1926) i en turnering i Akers mek. Verksteds Velferdsbygg i Munkedamsveien. Vi befant oss i klubben, og *Svein* spurte:

«Kan ikke du kjøre oss, så behøver vi ikke å dra så tidlig?» Det var greit, jeg hadde allikevel tenkt meg ned for å se på. Det trakk noe ut før vi kom avsted, og *Gravset* var svært utålmodig. Jeg beroliget ham med at det var kort vei og omtrent ingen trafikk. Nedover Bogstadveien satte jeg fart på BMW-en, og vi rundet det høyre hjørnet ved Parkveien på de 2

venstre hjul. I speilet så jeg at *Gravseth* i baksetet klamret seg forskrekket fast. *Svein* i forsetet satt rolig småsmilende. Han hadde sittet på før, og hadde hørt om bilens Veritas-motoren, som med 3 forgassere innehadde belgisk hastighetsrekord på jordbane. Vi ankom spillestedet i god tid. En tid senere fikk jeg høre at *Gravseth* ikke hadde kommet til hektene etter kjøreturen, og at *Svein* hadde vunnet partiet uten å behøve å anstrenge seg. Som planlagt!?

Det var Selma-tt denne gang. Da jeg etter årtusenskiftet i 2001 etter mange års fravær besøkte OSS var *Svein* forlenget tilbake i klubben etter mange års medlemskap i andre klubber. Han hadde utviklet en besynderlig stor interesse for selvmattoppgaver. Han viste meg en 3- eller 4-trekker som han (og noen andre) hadde slitt med en tid. Selv om jeg var meget interessert i å løse mattoppgaver omfattet det ikke sære selvmatter. Allikevel noterte jeg ned problemet for å se på det hjemme. Dagen etter hadde jeg noe tilfeldig funnet det jeg antok måtte være løsningen. Puttet den i en konvolutt, som jeg noen dager senere temmelig fornøyd fikk levert til røykerommet - det som senere ble klubbens bibliotek. Da jeg mange måneder senere igjen besøkte klubben og traff *Svein*, spurte jeg:

«Fikk du løsningen min på selvmattoppgaven den gangen?» Den smule stoltheten jeg lenge hadde hygget meg med forsvant for godt, da *Svein* ganske tørt svarte:

«Den var biløselig!»

* Det gjorde jeg for så vidt, og for å ha nevnt noe av det nå i ettertid: Sjakk, bridge, travløp, poker, fotball. Sjakk innbefattet studier av russiske og andre tidsskrifter. Bridge spilte han i "bridgehuset" i Industrigaten - antagelig også andre steder. Travløp foregikk søndag og onsdag på Bjerkebanen, og der inngikk samtaler/samarbeid med klubbmedlemmet entusiast *Trygve Sverre*. En kveld hadde jeg *Svein* og noen til *små-poker* hjemme, der han klart fremsto som den dyktigste. En søndag da Mjøndalen skulle sparke fotball mot Lillestrøm befant vi oss i klubben. Med stor entusiasme klarte *Svein* å overtale meg til å kjøre noen av oss til Lillestrøm for å bivåne forestillingen. For at de fotballomane skulle komme seg tilbake, måtte jeg vente til det hele var slutt. Jeg tror ikke et kirkebesøk ville kjedet meg mer! Det skulle gå mange år før jeg igjen bæret et fotballstadion med min tilstedeværelse.

Johannes Edberg (1875-1953)

Den gamle maler ble godkjent som medlem i 1917. Han fant fort anvendelse for sine verktøy. Sine, for han var også i besittelse av en stokk. I likhet med den nevnte idyll skal hans stokk aldri ha slått rot, men til gjengjeld medlemmer. I februar 1941 ble han truet med eksklusjon, og i slutten av 1943 meldte han seg ut av OSS begrunnet i det nye nazistiske klubbstyret. Han var igjen medlem da klubben i 1951 fikk æren og gleden av mitt medlemskap. Jeg ble fortalt at han etter et intermesso skal ha stokkjaget en av klubbens nye gammelnazister ut bakdøren. (Medlemsboykotten av NS-medlemmer fra krigsårene ble som kjent først opphevet i august 1949 i regi av Norges Sjakkforbund - vel 4 år etter frigjøringen.) *Edberg* hadde omsider fått bevilget seg sin lenge etterlengtede oppreisning. Maleren, som antagelig hadde benyttet vegger fremfor linlerret dengang han var yrkesaktiv, hadde en utsøkt fornærmelse han avfyrte hver gang hans andre karakteristikk ikke hadde tilstrekkelig effekt:

«Jeg kjente morr'i - hu drekte!» Han gjorde vel sjelden eller aldri det, men det forekom kanskje han traff. Uansett fant både objektene for sjikaneringen og de fleste tilhørere det temmelig ubehagelig.

Etter først å være advart ble *Edberg* i mai 1953 omsider ekskludert. Jeg hadde mistet et originalt medlem; men av naboene i etasjen under var han neppe savnet, da han hadde det med å dunke stokken i gulvet. Det ble sagt at han ikke kunne styre sitt gemytt, men jeg tror heller at gemyttet ikke ble satt nevneverdig pris på.

Jan Ivar Svenneby (1936-).

Han var min kontemporære ved innmeldingen i 1951. Ved et tilfelle la han seg ut med den i klubben nesten alltid tilstedeværende *Jørgen Saurén* (1904-1974). Selv om *Saurén* var regulær norgesmester fra 1935, var han først og fremst en ihuga lynspiller, i motsetning til *Svenneby* som ganske tidlig hadde gitt seg postsjakken i kast. *Saurén*, som gikk under navnet "Sjefen", hadde raskt funnet et passende - om enn et noe mindre flatterende - oppnavn til sin Uvenneby: For balansens skyld er det på sin plass å nevne at *Svenneby* ble snytt for sitt juniormestertittel ved Landsturneringen på Stabekk i 1955. Han skulle spille stikkamp mot den betydelig svakere junioren *Leif Skjold* (1937) fra Sjakkklubben Tempo i Drammen. Kretsformannen i Oslo og Omegn Sjakkrets, kjøpmann *Audun Brynjulf Cock* (1915-1958) skal ha sørget for at stikkampen ble (stadig?) utsatt for at motstanderen skulle få tid til nødvendige teoristudier. *Svenneby* ble lei av å vente og ble med et klubbmedlem på en høsttur til Loen i Nordfjord. Noen fant det sikkert *rasende* morsomt da stikkampen senere ble annullert, da *Svenneby* ikke kunne møte til den uavtalte kampdag. (Pussig nok klarte ikke herr "ABC" å få tilkjent drammenseren mesteskaptittelen.)

Falk-Kiil, Odmund (1925-1975)

Var en gynekolog med ett øye. Jeg tror ikke han var interessert i sjakk som spill, for han ga ustanselig uttrykk for at det kunne være det samme

med hvordan - bare han vant. Når han ofte vant sine lynpartier var det nok både fordi han var et fenomen på klokka og at det han var meget selektiv i valg av motspillere. Han var den ene av de to medlemmer jeg kan erindre, som har "utmerket" seg med s.k. griseprat.

Jeg tror nok at *Falk-Kiil's* griseprat var like provoserende som *Sverre Haugestøl's*, men det var mindre rettet mot de yngre.

Han var dessuten noe mindre høyrøstet. Det er mulig at han i egenskap av gynekolog følte seg mer uangripelig, men det var vel unødvendig å ta med seg arbeidet i herreklubben. Hans eneste morsomme replikk, men neppe originale, var å be om "et møte under 3 øyne".

En gang kom *Falk-Kiil* stivpyntet til klubben. Han skulle på fest med sin kone - noe senere på kvelden.

Etter mange lynpartier får han en telefon hjemmefra. *Falk-Kiil's* svar var profesjonelt beroligende:

«Ja! Jeg kommer nå!» Og tilbake til bordet og sin motstander: «Jeg må gå - men vi rekker et parti til!»

De rakk både revansjepartiet og *noen til*, før fru Falk-Kiil står i døren til garderoben. Hun hadde funnet det nødvendig å benytte bilen for å hente gemalen.

Falk-Kiil haster brydd mot garderoben og sin frakk, og henvendt til gemalinnen:

«Vent nede i bilen, du - jeg skal bare ta på meg!» Påkledd frakk - og kanskje hatt - er det at hans forlatte motstander roper:

«Du rekker det aller siste!»

Enden på historien ble at fru Falk-Kiil etter å ha ventet en stund i bilen, dro på festen alene. Historien verserte så lenge at jeg er slett

ikke sikker på om jeg selv var tilstede eller kun har hørt den så levende fortalt at det er mulig å være i tvil. Uansett begynner det å bli en stund siden!

Da jeg etter et fravær på mange år var innom klubben, kom *Falk-Kiil* meg friskt i møte og fortalte at han var klubbens formann.

Jeg ble så forbløffet, at det nærmest refleksmessig datt ut av meg:

«Formann? Hadde det stått til meg, ville du ikke vært medlem engang!» Det ble tatt på strak arm, han blunket ikke med glassøyet engang.

Kanskje han tok det som en dårlig spøk. Men han slo tilbake en halvtime senere. Ved "sjefen" *Saurén's* bord satt det en for meg

ukjent ung lys- og langhåret ung mann alene. Han foreslo noen lynpartier. Det ble et vekslende resultat mot en overraskende jevnbyrdig motstander.

I garderoben på vei ut vinket jeg på *Falk-Kiil*, og spurte lavt:

«Hvem var det? Han spilte godt!»

Da var det at *Falk-Kiil* brølte ut over lokalet:

«Hørte dere den folkens? Han kjenner ikke *Bjørn Tiller* (1959), årets norgesmester i lynsjakk!»

Falk-Kiil ble aldri min formann, men jeg fikk høre (av andre!) at han både var populær og energisk som klubbleder. Mitt inntrykk av ham ble ikke bedre

da jeg nylig leste hans uforståelige, rotete artikler som redaktør av noen utgaver "OSS i mellom". Noen vil kanskje anta at de er skrevet mellom lynpartiene, jeg tror heller under.

Da jeg etter mange år igjen ble medlem av OSS fikk jeg vite at *FalkKiil* var blitt drept på sitt legekantor av en narkoman.

Det kan ha vært som en konsekvens av et basketak og dårlig helse.

Foss, Sverre (1909-1947)

Revisor *Foss* ble i 1929 medlem av OSS. Han skulle vise seg å være et svært temperamentsfullt medlem. Etter innvielsesfesten

den 29. oktober 1932 i Ingeniørenes Hus i Kronprinsensgt. 17 (9) fant klubbstyret det nødvendig å påtale hans oppførsel*.

Dermed var han ansett kvalifisert som OSS's kasserer fra jubileumsåret 1934 til 1936. Da både klubbens og flere medlemmers

økonomi i disse årene var *så-som-så*, var det nok ønskelig med en *sinna* forvalter av kassabok og pengeskrin; et styremedlem som allikevel ikke konkurrerte om popularitet. (Eksempelvis ble vår norgesmester for 1935 *Jørgen Saurén* nettopp i årene 1935-37

betraktet som "uvillig" til å betale kontingent.)

I 1938 ble *Foss* klubbens bibliotekar, men allerede under styremøte 21. mars 1939 ble han betraktet som utmeldt fra halvårsskiftet.

Det hadde vært stor misnøye i det øvrige styre med hans oppførsel: Påskrivning i styreprotokollen, åpning av brev til Styret, samt det

forhold at han kun to ganger hadde deltatt på styremøtene. Den ene gangen hadde han ankommet sent, den andre gangen hadde han spilt sjakk i lokalet - kom kun for å undertegne ved møtets slutt.

I 1939 klarte OSS (?) det kunststykke å få lurt *Foss* på Oslo-kretsen som styremedlem. Eller kanskje var det det unge Sjakklaget Norrøna

(stiftet 1936), hvor han i årene 1938-1939 også skal ha vært medlem. Søknad om OSS-medlemsskap i 1941 ble avslått pga.

nylig ubehersket opptreden. Han ble noe rehabilitert ved at det protokollerte uttrykk *degradert* ble slettet - erklært dødt og maktesløst.

I løpet av 1942 fikk han først avslag pga. gammel uoverensstemmelse, ble så akseptert, men meldte seg ut begrunnet i OSS's

nye nazi-styre i november. Der var han ikke alene. Av totalt 31 sluttet 26 av samme grunn. I 1943 var det minst 23 av totalt 32 som hadde fått nok. Man kan dessverre ikke se bort fra at mange av de best informerte hadde fått kalde hender med tanke på ev. represalier,

hvis aksemaktene ikke skulle oppnå 1.-plass etter VK2.

Men tilbake til *Foss* og året 1939. Nå er det nok på tide å komme ham noe til forsvar. *Foss* var først og fremst en ivrig og dyktig sjakkspiller.

De hyppige styremøtene, som av og til kunne vare til midnatt, var nok ham en plage.

Haugestøl, Sverre "Tollboden" (-1974)

tolleren og telemarkingens med sin nynorske døledialekt var i likhet med sin franske kollega Rousseau svært naiv i sine uttrykk. Ifølge sparsomme skriftlige kilder var han medlem i årene 1968-1974=. "Tollboden" la aldri skjul på sine kommunistiske sympatier, men selv under *den kalde krigen* var det ikke mange som tok ham alvorlig. De fleste fant det noe underholdende. Noe som var mindre populært var hans stadige infantile, slibrige replikker overfor den yngre garde. Det var ikke prippenhet, men mange mente at han skremte bort potensielle medlemmer. Spesielt de svært unge, som av og til dukket opp i klubben med en forelder.

En gang fikk jeg som styremedlem i oppdrag å gi *Haugestøl* en alvorlig advarsel. "Tollboden", som jeg alltid omtalte med det simplere "bua", tok det alvorlig:

«Vil du jeg skal slutte i klubben?»

Jeg fremholdt at et alternativ kunne være å ta seg sammen - legge bånd på seg. Han var blitt tilsnakket tidligere, men virkningen hadde vært av begrenset varighet. Utenom grisepratet var "bua" ofte både munter og morsom, og mange av hans faste motspillere ville nok sett det som

et tap om han skulle forsvinne. Det ble sagt at han, når han ble påtruffet på byen med sin kone, var usedvanlig høflig og gentlemansaktig.

Varner, Jan (-1985)

var meg en utfordrende og hyppig lyn-motstander. Så ble han borte fra klubben en tid. Da han en dag dukket opp igjen for å spille, kunne han fortelle at han var sykemeldt. Han hadde fått utført en "by-pass"-hjerteroperasjon. Legepraksisen hadde han midlertidig overlatt til klubbmedlemmet *Sverre Heim* og *Ottar Hals*. Sistnevnte var overlege ved Norsk Hydro's hovedkontor i Oslo. Min kommentar var nok noe upassende - i alle fall ubetimelig:

«Da blir det nok ikke mange pasienter igjen!»

Uttalelsen ga meg full ryggdekning. Den snille fortolkningen kunne være at pasientbehandlingen nå ville være så effektiv og kurerende at flere legebesøk ble overflødig. Hva var så den andre?

Når det gjelder *Heim* var oppfatningen at han hadde liten sans for syke i det hele tatt, og om *Hals* ble det sagt at han var mest interessert når de ansatte fra bedriftsidrettslaget kom trekkende (les hinkende) med sine fotballskader. Pussig nok lot det ikke til at *Varner* ble det minste oppmuntret av min noe spøkefulle kommentar.

En fredag kveld ved 9-tiden noen uker senere møttes vi igjen over brettet. Det ble det ene lynpartiet etter det andre. Plutselig kaster *Varner* et blikk på sitt private ur, og sier med beklagelse:

«Jeg må nok se å komme meg på kontoret.. Jeg venter pasienter kl. 10.» Det var blitt lørdag morgen kl. 8. *Varner* hadde gjenopptatt sin praksis!

Ikke mange måneder etter ble det brått nødvendig med en ny operasjon. Den ble ikke vellykket - og jeg fikk aldri flere partier med *Varner*.

En dag da den blodige krigen i Kongo pågikk som verst, hadde Cuba's kommunistiske diktator Castro sendt sine soldater for å bidra. Den kvelden kom *Haugestøl* strålende tilfreds inn i klubben:

«No gjeng det godt i Kongo, gut!»

Denne groteske kommentaren kom til å versere lenge i klubbmiljøet. En annen replikk ble nærmest udødelig. Det kan ha vært i forbindelse med en hvilken som helst politisk begivenhet på den tiden:

«Man kan alltid stole på kommunistene!» Denne gangen kunne alle si seg enig. Men det ble lagt noe forskjellig i det..

Hennig, Lars Daae (1910-1943)

Som lagerekspeditor i Freia Chokoladefabrik skulle en tro at han ville vært et populært medlem. Den 29. oktober 1932 på innvielsesfesten i anledning nye lokaler var *Hennig* tilstede. Det burde han ikke vært! Klubbstyret påtalte etterpå hans oppførsel, og kort tid etter opp-hørte medlemskapet. (Også *Sverre Foss* (1909-1945)= ble gitt en advarsel for sin atferd under festen. Han var revisor av profesjon, og burde vel være den rette til å "revidere seg".)

I et styremøte i begynnelsen av juni 1933 redegjorde vår bibliotekar *Sverre Kielland* (1910-1938)= fra en samtale med eksmedlem *Hennig* i Selskapets lokaler om kvelden 2. pinsedag. *Hennig* var blitt anmodet om å forsvinne, men det ville han ikke. Da ringte *Kielland* til formand *Anton Birkeland* (1900-1951)= og spurte om han skulle kunne tilkalle politiet for å få ham ut. Svaret var: "Ja!".

Senere ringte *Hennig* til formanden og fortalte at han var kommet for å betale. Allerede den 26. desember 1932 hadde *Hennig* i brev bedt om "godt vær", hvorpå Styret hadde fattet den beslutning at han kunne komme ind igjen, "såfremt han omgående ordnet sit medlemskap på visse nærmere angitte Betingelser". *Hennig* ble lovet at hans sak skulde bli tatt op på første styremøte. *Kielland* hadde foreslått saken blankt avvist, da personen ikke var ønsket i Selskapet. Viseformanden *Trygve Halvorsen* (1904-1934)= foreslo i tillegg dertil, at det tilføres Protokollen, "at det gamle styre efter hans mening ikke hadde hatt adgang til å omgjøre sin Exklusjon, men at saken i såfals måtte vært indanket for Generalforsamlingen".

Kielland forlangte å få en hel og klar avvisning av spørsmålet om *Hennig's* eventuelle Adgang til påny å bli medlem. I Tilfelle av, at avgjørelsen gikk K. imot ønsket han strax å gå ut av styret.

Ved votering fikk *Kielland's* forslag 3 Stemmer - mot *Halvorsen* og klubbkasserer *Arne Sverre Birger Krogdahl* (1909-1974)!+ - idet *Halvorsen* opretholdt sit Forslag. *Kielland* fremsatte derefter Forslag om at selskapet indga Politianmeldelse på *Hennig*. Dette Forslag blev nedstemt med 4 mot 1 stemme.

(I ettertid er det ikke overraskende at *Halvorsen* var imot å kople inn politiet, da han selv året etter ble tatt i underslag av kr 2.730,81 av klubbens midler. Han må ha levd i den farelse at han var valgt til kasserer - og ikke viseformann.)

Hennig var OSS-medlem i 1931 fra 20. juli til 31. desember og fra 14. juli 1934 til 23. desember 1935. Hans søknader om opptak av 16. oktober 1936 og 5. mai 1937 ble avslått. Men under "nyordningen" i 1943 ble han den 14. mai ønsket velkommen av formannen, overkonduktør og mesterspiller *Georg Christiansen* (1890-1961)=.

(Etter frigjøringen havnet *Christiansen* i landssviksak og derpå i "glasshuset" for flere år. På slutten av 50-tallet ble det sagt at det var *Fredrik M.C. Storm* (1917-1962)= som hadde lært den unge mjøndalitten *Svein Johannessen* (1937-2007)! "å sykle", men det er ingen tvil om at også *Georg Christiansen*, som da var tilbake, var en sterk støtte ved "å holde i bagasje-brettet". *Svein* var på den tiden som et trekkpapir når det var å tilegne seg sjakkteoretiske erfaringer. Han honorerte *Georg* med å kalle ham "Shorts".)

En ikke-atypisk klubbkveld i Bogstadveien.

I flere ti-år fra 1953 sikket og sakket replikkene seg frem og tilbake gjennom den tette tobakksrøyken i klubbens ytterrom. Ikke-røykende medlemmer fantes ikke. Hvis gjenbruk er en miljøfaktor, skal det godt gjøres å toppe OSS på den tiden. Så vel spillemateriell som replikker var til ubegrenset, fri benyttelse av de tilstedeværende, og når det gjelder røyken så var både bruk og gjenbruk av denne obligatorisk. De økonomisk innstilte behøvde aldri selv kjøpe tobakksvarer til bruk på kveldstid. (La det være nevnt som et kuriøst, historisk faktum at i tiden rundt VK1 var det anledning til å få kjøpt tobakk i klubben.)

Og med hensyn til replikkene: De fleste var opptatt med å betjene sine lyn-partier, men avlirte seg av og til noen ord eller setninger, som ble stikkord til nye replikker uten noe åpenbart større meningsinnhold. Det ble som den Musac-bakgrunnsstøy som år senere ble så populært hos varehuseiere, som ikke ønsket at kundene skulle tenke for klart.

Tilfeldig besøkende i klubben kunne forledes til å tro at de var kommet til et galehus. Forledes, for de fleste medlemmene var faktisk ganske normale - i alle fall hvis man ikke legger et for snevert mål på normaliteten. Enkelte følte seg nok noe beroliget etter at *Sverre Heim* hadde lansert utsagnet: *Det normale har vide grenser.*

Men et gammelt spørsmål ble stående ubesvart: Er det ekstensiv sjakkspilling som gjør de henfalne *rare* over tid, eller er det de allerede *rare* som ble tiltrukket av spillet? (Her kan man gjerne betrakte begrepet *rare* som synonymt med *originale*.)

Det er ikke svaralternativene som gjør spørsmålet interessant, men impliseringen om at pasjonerte sjakkspillere *er rare!* Naturligvis *er* sjakkspillere rare. De er ikke som folk flest, men det er jo heller ikke folk flest. Når man får inntrykk av at de er rarere enn folk i alminnelighet skyldes det den spesielle eksponeringen før, under og ikke minst etter et sjakkparti. Vi har alle støtt på både gode vinnere og dårlige tapere. De siste er selvfølgelig de morsomste, og er de som skaper de varige minner.

La meg i den forbindelse benytte høvet til å fortelle om en episode fra en Methos 6-bords lagturnering hos Ruhrgas GmbH i Essen på slutten av 70-tallet. (Methos er en sammenslutning av europeiske gassforhandlere.) Min motstander var en habil Bundesliga-spiller, som åpenbart følte prestisjepresset fra laget ved å måtte spille på 1.-bordet. Tidlig i åpningen gjorde jeg med sort et *feiltrekk* som bevirket at jeg ganske fort vant partiet. Rød i toppen fór min tyske venn opp på hotellrommet for å konsultere sin medbrakte litteratur. Han kom raskt tilbake, og kunne noe forarget fortelle at mitt "vinsttrekk" var en teoretisk feil. Av en mystisk grunn ble han ikke det spor blidgjort da jeg fortalte at jeg dessverre aldri leste sjakkbøker! Det hjalp heller ikke på humøret da jeg la til at hadde jeg det gjort kunne partiet kanskje blitt remis. Jeg unnskyldte meg med at jeg var noe *rusten*, da jeg for tiden ikke spilte sjakk - bortsett fra disse få Methos-partiene en gang i året. Betrakt episoden som et eksempel både på en dårlig tysk taper - og en god norsk vinner med stor utvist hjertedannelse.

Vår gamle "Sjefen" *Jørgen Saurén* (1900-1977) er et eksempel på at en god vinner og en dårlig taper kan ha tilhold i den samme person. Han var en svært god vinner, noe han selv fremholdt ved flere anledninger. Når han ikke like klart fremsto som dårlig taper, hadde det sine klare årsaker. I flere 10-år fra 30-tallet *var* han en meget god spiller - spesielt innen lynsjakk - og hans mange vinstpartier overskygget de få tapte. Senere, da spillestyrken avtok, hadde han utviklet evnen til å være selektiv i valget av motstandere. Men hans "mr. Hide" kunne dukke opp fra tid til annen i form av ironi og sarkastiske bemerkninger. Slike bemerkninger er ikke bestandig så harmløse, som de ved første ørekast kan synes. Spesielt yngre medlemmer kan få inntrykk av at det er fritt frem med å slenge med leppa. Smitte-effekten kan bli formidabel, og vil kunne sette *tonen* i klubben for lang tid. Selv om det ikke er noen grunn til å idyllisere forholdene i de riktig gamle dager, da omgangsformen nok var mer restriktiv og overtramp kunne medføre permanent eller tidsbegrenset karantene, er det et faktum at mange medlemmer ikke fant seg komfortable med den *løssluppetheten* som utviklet seg på midten av siste halvdel av 1900-tallet. Noe av grunnen skyldes nok også en stor overfokusering på sterke spillere. Personer, som hadde gjort det godt innen sitt virkefelt, og kun ønsket seg sjakk som hobby en dag eller to i uken, havnet ofte i andre klubber. De færreste var vel heller ikke vant til å bli satt på plass av unge fudentasser som anså sjakk som det eneste av betydning. Gjennom årene har jeg støtt på forbausende mange som har fortalt at de har vært innom Oslo Schakselskap uten å kunne finne seg tilrette.

Medlemskap av kort varighet er dog ikke et nytt fenomen. Av de 589, som er registrert med både inn- og utmeldelsesår under klubbens første 50 år (1884-1933), var 150 utmeldt etter 1 år, 298 etter 2 år, og 384 var borte etter 3 år. 9 forsvant før 1 år var gått.

Vår gamle 1-års medlemsrotasjonshastighet på vel 39% (150 av 589) ligger betydelig over de 25% som *Widar Fossum* (1949) hevder er det statistiske tallet for norske foreninger generelt.

TJN juli

2009.